A BIZOTTSÁG (EU) 2015/2432 HATÁROZATA

(2015. szeptember 18.)

a tejről és zsírról szóló törvény keretében a tej minőségének ellenőrzésére irányuló vizsgálatokhoz Németország által nyújtott SA.35484 (2013/C) (korábbi SA.35484 [2012/NN]) állami támogatásról

(az értesítés a C(2015) 6295. számú dokumentummal történt)

(Csak a német nyelvű szöveg hiteles)

AZ EURÓPAI BIZOTTSÁG,

tekintettel az Európai Unió működéséről szóló szerződésre és különösen annak 108. cikke (2) bekezdésének első albekezdésére,

miután a fent említett rendelkezéssel összhangban felhívta az érdekelteket észrevételeik megtételére ([1]),

mivel:

1. ELJÁRÁS

(1) 2011. november 28-án és 2012. február 27-én kelt levelében az Európai Bizottság (a továbbiakban: a Bizottság) a Németország által a 659/1999/EK európai tanácsi rendelet ([2]) 21. cikkének (1) bekezdésével összhangban rendelkezésre bocsátott, a mezőgazdasági ágazatban nyújtott támogatásokról szóló 2010. évi beszámolóval kapcsolatosan további tájékoztatást kért Németországtól. Németország a Bizottság kérdéseire 2012. január 16-án és 2012. április 27-én kelt levelében válaszolt. Németország válaszaiból kiderült, hogy Németország a tej, a tejtermékek és a zsír forgalmazásáról szóló 1952. évi törvény (a továbbiakban: a tejről és zsírról szóló törvény) alapján pénzügyi támogatást nyújtott a tejágazatnak.

(2) 2012. október 2-i levelében a Bizottság arról tájékoztatta Németországot, hogy a szóban forgó intézkedéseket be nem jelentett támogatásként az SA.35484 (2012/NN) nyilvántartási szám alatt nyilvántartásba vette. Németország 2012. november 16-án, 2013. február 7-én, 8-án, 11-én, 13-án, 14-én, 15-én, 19-én, március 21-én és április 8-án, május 28-án, június 10-én és 25-én, valamint július 2-án kelt levelében további információkat nyújtott be a Bizottsághoz.

(3) 2013. július 17-én kelt levelében (C(2013) 4457 final) a Bizottság értesítette Németországot arról, hogy a tejről és zsírról szóló törvény alapján hozott egyes intézkedésekkel kapcsolatosan az Európai Unió működéséről szóló szerződés 108. cikkének (2) bekezdése ([3]) szerinti eljárás megindításáról határozott (a továbbiakban: az eljárás megindításáról szóló határozat). A Bizottság ugyanebben a levelében megállapította, hogy a 2001. november 28. és 2006. december 31. közötti időszakra vagy a 2007. január 1-je utáni időszakra, illetve mindkét időszakra vonatkozó bizonyos további intézkedések összeegyeztethetők a belső piaccal, vagy az EUMSZ 107. cikkének (1) bekezdése értelmében nem minősülnek állami támogatásnak, illetve hogy nem tartoznak az állami támogatásokra vonatkozó előírások hatálya alá (a továbbiakban: pozitív határozat).

(4) Az e határozattal érintett, a 2001. november 28. és 2006. december 31. között Baden-Württembergben és Bajorországban elvégzett, a tej minőségének ellenőrzésére irányuló vizsgálatokkal kapcsolatos támogatásokat a Bizottság a belső piaccal összeegyeztethetőnek ítélte.

(5) A 2007. január 1-jétől elvégzett, a tej minőségének ellenőrzésére irányuló hasonló vizsgálatok belső piaccal való összeegyeztethetőségét azonban a Bizottság kétségbe vonta.

(6) E határozat kizárólag a 2007. január 1-jét követően elvégzett, a tej minőségének ellenőrzésére irányuló vizsgálatokra vonatkozik.

([1]) HL C 7., 2014.1.10., 8. o.

([2]) A Tanács 1999. március 22-i 659/1999/EK rendelete az Európai Unió működéséről szóló szerződés 108. cikkének alkalmazására vonatkozó részletes szabályok megállapításáról (HL L 83., 1999.3.27., 1. o.).

([3]) Az EK-Szerződés 87. és 88. cikkét 2009. december 1-jei hatállyal az EUMSZ 107., illetve 108. cikke váltotta fel. Az EK-Szerződés 87. és 88. cikke, valamint az EUMSZ 107. és 108. cikke lényegileg azonosak. E határozat alkalmazásában az EUMSZ 107. és 108. cikkére történő hivatkozásokat – adott esetben – az EK-Szerződés 87. és 88. cikkére történő hivatkozásként kell érteni.

(7) Németország az eljárás megindításáról szóló határozattal kapcsolatban 2013. szeptember 20-án kelt levelében foglalt állást.

(8) Az eljárás megindításáról szóló határozatot közzétették az *Európai Unió Hivatalos Lapjában* ([4]). A Bizottság felkérte a többi érdekeltet, hogy egy hónapon belül tegyék meg észrevételeiket.

(9) Az érdekeltek részéről összesen 19 észrevétel érkezett a Bizottsághoz. Az egyik érdekelt alapos indoklás mellett kérte adatai bizalmas kezelését. Ez utóbb említett nem, de a 19 észrevétel közül összesen hét a tej minőségének ellenőrzésére irányuló vizsgálatokat érintő, a vizsgálat tárgyát képező intézkedésekre vonatkozott.

(10) A beérkezett észrevételeket a Bizottság 2014. február 27-én, március 3-án és október 3-án kelt levelében küldte meg Németországnak, a fent említett érdekelt adatainak közlése nélkül.

(11) Németország az érdekeltek által 2014 februárjában benyújtott észrevételekkel kapcsolatban kezdetben nem foglalt állást. Egy 2014. július 8-i további észrevétellel kapcsolatosan Németország 2014. december 3-án kelt levelében foglalt állást.

2. AZ INTÉZKEDÉSEK ISMERTETÉSE

(12) Az alábbiakban szerepel a Baden-Württembergben és Bajorországban elvégzett, az eljárás megindításáról szóló határozatban BW 1 és BY 1 intézkedésként szereplő, a tej minőségének ellenőrzésére irányuló azon vizsgálatok leírása, amelyekkel kapcsolatosan a Bizottság a 2007. január 1-jével kezdődő időszak tekintetében a belső piaccal való összeegyeztethetőség tekintetében kétségeinek adott hangot.

Az EUMSZ 108. cikkének (2) bekezdése szerinti eljárás Bizottság által történő megindításának indokai

(13) A tejről és zsírról szóló törvény egy 1952-ben hatályba lépett és azóta többször, legutóbb 2006. október 31-én módosított szövetségi törvény. Ez képezi a szóban forgó támogatási intézkedések jogi keretét, hatálya határozatlan időre szól.

(14) Németország tájékoztatása szerint a Bajorországban elvégzett, a tej minőségének ellenőrzésére irányuló vizsgálatokat a tejilletéken kívül általános tartományi költségvetési forrásokból is finanszírozták.

(15) A tejről és zsírról szóló törvény 22. §-ának (1) bekezdése felhatalmazza a német szövetségi tartományokat, hogy a beszállított tej mennyisége alapján a tejfeldolgozókra tejilletéket vessenek ki. A tartományok által alkalmazott tejilletékek mértéke legfeljebb 0,0015 EUR/kg.

(16) Németország kifejtette, hogy az egyes szövetségi tartományokban kivetett tejilletékek nem alkalmazandók az importtermékekre. Ezzel szemben az exporttermékekre kivethető tejilleték.

(17) A tejről és zsírról szóló törvény 22. §-ának (2) bekezdése előírja, hogy a tejilletékből keletkező források kizárólag a következőkre használhatók fel:

1. bizonyos végrehajtási előírások alapján a minőség támogatása és megőrzése;
2. a tej és a tejtermékek előállítása, szállítása, felhasználása és feldolgozása, valamint értékesítése során a higiénia javítása;
3. a tejtermelés (hozam) vizsgálata;
4. tejgazdasági kérdésekben az üzemeknek nyújtott tanácsadás és a tejipari szakma fiatal képviselőinek folyamatos továbbképzése;
5. a tej és a tejtermékek fogyasztásának növelésére irányuló reklám;
6. a tejről és zsírról szóló törvény alapján kijelölt feladatok végrehajtása.

([4]) Lásd az 1. lábjegyzetet. Ezt megelőzően a Bizottság 2013. december 9-én helyesbítést küldött Németországnak.

(18) A tejről és zsírról szóló törvény 22. §-ának (2a) bekezdése előírja, hogy a (2) bekezdéstől eltérően az (1) bekezdés szerint keletkező források a következőkre is felhasználhatók:

1. a tej és a tejszín termelőtől a tejfeldolgozóhoz történő szállításánál felmerülő, strukturális okból magasabb begyűjtési költségek csökkentése,

2. a tej tejfeldolgozók közötti szállításánál felmerülő magasabb szállítási költségek csökkentése, amennyiben a szállítás a szállítással érintett tejfeldolgozók felvevőpiacán a fogyasztói tejjel való ellátás biztosításához szükséges, és

3. tejtermékek központi értékesítésénél a minőség előmozdítása.

(19) A tejről és zsírról szóló törvény 22. §-ának (4) bekezdése előírja, hogy a tejfeldolgozók vagy azok egyesülései által a tejágazati szerveknek a (2) bekezdésben felsorolt célokra fizetendő hozzájárulások és díjak teljes egészben vagy részben levonhatók a tejilletékre befizetendő összegből.

(20) Baden-Württemberg és Bajorország a tej minőségének ellenőrzésére irányuló vizsgálatokkal kapcsolatosan pénzügyi támogatásokat nyújt, amelyek az eljárás megindításáról szóló határozatban BW 1 és BY 1 megnevezéssel szerepelnek. A felhasznált források teljes összege (a két tartomány esetében együttesen, és Bajorország esetében az általános tartományi költségvetési forrást is beleértve) elérte az évi körülbelül 14 millió EUR-t.

(21) A tejről és zsírról szóló törvénynek a tejfeldolgozóknak szállított tej fizetéséről és minőségének ellenőrzéséről szóló, 1980. július 9-i rendelet (a továbbiakban: a tej minőségéről szóló rendelet) 1. §-ának (1) bekezdésével ([5]) összefüggésben értelmezett 10. §-a szerint a minőség megállapítása érdekében a tejfelvásárlóknak a feldolgozóknak szállított tejet a következők tekintetében minden esetben meg kell vizsgáltatniuk vagy meg kell vizsgálniuk:

— zsírtartalom,

— fehérjetartalom,

— bakteriológiai minőség,

— szomatikus sejtek szintje és

— fagyáspont.

(22) A tej minőségéről szóló rendelet 1. §-ának (1) bekezdésében említett vizsgálatok a németországi tejfeldolgozók (tejfelvásárlók) által beszerzett tej esetében kötelezőek.

(23) Baden-Württembergen és Bajorországon kívül a többi tartomány – beleértve azokat a tartományokat is, amelyek nem vetnek ki tejilletéket –, nem nyújt pénzügyi támogatást a tej minőségének ellenőrzésére irányuló vizsgálatokhoz.

(24) A BW 1 és a BY 1 intézkedés végrehajtása az alábbiakban felsorolt jogalapok alapján történt:

— a tejről és zsírról szóló törvény 22. §-a (2) bekezdésének 1. pontja,

— a tej minőségéről szóló 1980. július 9-i rendelet,

— a tej minőségéről szóló rendelet végrehajtásáról szóló 2004. május 18-i rendelet ([6]),

— a Milchprüfring Baden-Württemberg e.V. működésének engedélyezéséről szóló 2004. július 21-i közlemény ([7]),

— Baden-Württemberg tartomány költségvetési rendeletének 23. §-a és 44. §-a,

— a tejilletékről szóló 2007. október 17-i rendelet ([8]) (Bajorország),

([5]) BGBl. I, 878. o., 1081. o., legutóbb a 2010. december 17-i rendelet 1. cikke által módosítva (BGBl. I, 2132. o.).
([6]) GBl. 8. sz., 350. o.
([7]) 30. sz. Staatsanzeiger, 2004.8.2.
([8]) A legutóbb a 2012. november 29-i rendelettel módosított 2007. Évi GVBl, 727. o.

— a tejágazati illeték kivetéséről szóló 2004. május 18-i rendelet (Baden-Württemberg) ([9]), amelyet a Vidékfejlesztési és Fogyasztóvédelmi Minisztériumnak (Ministerium für Ländlichen Raum und Verbraucherschutz) a tejágazati illetékek kivetéséről szóló rendelet hatályon kívül helyezéséről szóló, 2013. február 14-i rendelete hatályon kívül helyezett,

— Bajorország költségvetési rendeletének 23. §-a és 44. §-a.

(25) Németország már az előzetes vizsgálati eljárásban azt állította, hogy ezek az intézkedések a következő okokból nem minősülnek támogatásnak:

(26) A kifizetések a tejvizsgálatot végző szervek (Milchprüfringen) által ellátott hatósági feladatokkal összefüggésben felmerülő indokolt kiadások kiegyenlítésére szolgálnak. A vizsgálatok mind a fogyasztók egészségi ártalmakkal szembeni védelme, mind a lakosság minőségi termékekkel való ellátása szempontjából a termékbiztonságot szolgálják.

(27) Különös jelentőséggel bírnak a nyerstej kiegészítő vizsgálatai, amelyek a tej minőségéről szóló rendelet követelményein jelentősen túlmutatnak. Ez lehetővé teszi, hogy a tejvizsgálatot végző szervek gátlóanyag-bevitel megállapítására alkalmas monitoringrendszert működtessenek, amellyel gyanú esetén célzottan azonosítható és szankcionálható a gátlóanyag tejfeldolgozóknak szállított tejbe történő bevitele. A Bizottság megjegyzi, hogy e kiegészítő vizsgálatok pénzügyi támogatásával külön határozat fog foglalkozni.

(28) Miután a Bizottság 2012. október 2-án kelt levelével a tejről és zsírról szóló törvény hatálya alá tartozó valamennyi intézkedést be nem jelentett támogatásként nyilvántartásba vette, Baden-Württemberg és Bajorország megállapodtak, hogy beszüntetik a tej minőségének ellenőrzésére irányuló azon hivatalos vizsgálatok költségeinek visszatérítését, amelyeket korábban a tejilletékből származó forrásokból támogattak. Ehelyett a jövőben a tejágazat a kiadásokat közvetlenül a tejvizsgálatot végző szerveknek téríti meg. Tekintettel arra, hogy Baden-Württembergben a tejilletékből származó pénzügyi források túlnyomó részét (mintegy 80 %-át) a tejfeldolgozóknak szállított tej említett hivatalos vizsgálatára fordították, Baden-Württemberg ezzel összefüggésben az igazgatás egyszerűsítése és a bürokratikus terhek felszámolása érdekében 2013. január 1-jétől teljes egészében lemondott a tejilleték kivetéséről. Bajorországban ezzel szemben a költségtérítés kiesését az illeték mértékének csökkentésével ellensúlyozták.

Németország 2013. szeptember 20-i észrevétele

(29) Németország a szóban forgó BY 1 és BW 1 intézkedéssel kapcsolatosan a következőkben felsorolt, a két érintett tartománnyal egyeztetett észrevételt tette.

(30) A tej minőségének rendszeres ellenőrzése során felmerülő költségek átvállalása a 2001 és 2006 közötti időszakon túl is jogszerű. A Milchprüfring Bayern e.V. (a továbbiakban: MPBY) és a Milchprüfring Baden-Württemberg e.V. (a továbbiakban: MPBW) által végzett ellenőrzések lefolytatásával nem történt támogatásnyújtás, mivel ez nem jelentette a tejágazatnak az EUMSZ 107. cikkének (1) bekezdése szerinti előnyben részesítését. Még abban az esetben is, ha támogatásról lenne szó (amit Németország tagad), azt létező támogatásnak kellene tekinteni. Németország szerint mindenesetre a BY 1 és a BW 1 intézkedés összeegyeztethető a belső piaccal. Bajorország csupán a jogbiztonság miatt állította le átmenetileg az illetéken alapuló finanszírozást. Baden-Württembergben csupán a jogbiztonság és az ott uralkodó különleges, konkrét helyzet miatt szüntette be 2012. december 31-ével teljes egészében az illetéken alapuló finanszírozást és az illeték kivetését.

(31) Németország szerint a BY 1 és a BW 1 intézkedés nem minősül az EUMSZ 107. cikkének (1) bekezdése szerinti támogatásnak, mivel a tejfeldolgozók az MPBY és az MPBW által végzett ellenőrzések révén nem részesültek előnyben. A tejfeldolgozók különösen nem mentesültek azoktól a költségektől, amelyeket egyébként nekik kellett volna fedezni. Németország szerint a nemzeti jogi kötelezettségek betartásának költségei nem tekinthetők olyan szokásos működési költségeknek, amelyeket egyébként a vállalkozásoknak, azaz a tejfeldolgozóknak maguknak kell viselniük.

(32) A nemzeti jog előírásaiból vezethető le (járulékos vizsgálattal), hogy egy adott vállalkozásnak „rendszerint" mely költségeket kell viselnie. Ebből adódik a kérdés, hogy a nemzeti jog szerint egy adott vállalkozásnak rendszerint milyen terheket kell viselnie. Ezzel kapcsolatosan a Bíróság az adózási szabályok vonatkozásában kimondta, hogy az állami támogatásokról szóló jogszabályok szempontjából releváns (szelektív) előnyben részesítés nem valósul meg, ha egy adott tagállam különböző régióiban különböző adózási szabályok vannak érvényben. Az adózási szabályokkal kapcsolatos hivatkozási keretrendszert ennek során nem feltétlenül az érintett tagállam területének határainál kell meghúzni, így egy olyan intézkedés, amely az adott állam területének csak egy bizonyos részére nyújt kedvezményt, nem jelenti feltétlenül, hogy az emiatt az EUMSZ 107. cikkének (1) bekezdése értelmében szelektív ([10]).

([9]) GBl. 350. o.

([10]) A Bíróság C-88/03. sz., Portugália kontra Bizottság ügyben 2006. szeptember 6-án hozott ítéletének (ECLI:EU:C:2006:511) 56. és azt követő pontja.

(33) A tej minőségének ellenőrzésével összefüggő költségek viselése esetében Németország szerint ugyanez érvényes. A szövetségi alapon megosztott hatáskörök miatt Németországban a „szokásos teher” csak a szövetségi és a tartományi jogszabályok együttes figyelembevétele alapján határozható meg. A tej vizsgálatának költségei ebben az értelemben Németország szerint nem tartoznak a tejfeldolgozók szokásos működési költségei közé.

(34) A szövetségi jogszabályok nem írják elő, hogy a tejfeldolgozóknak kell viselniük a minőség-ellenőrzések költségeit. A költségviselést sem a tejről és zsírról szóló törvény, sem a tej minőségéről szóló rendelet nem írja elő. A tej minőségéről szóló rendelet 1. §-ának (1) bekezdése szerint: „A tejfelvásárlónak a tejfeldolgozóknak szállított tejet a minőség megállapítása érdekében […] a 2. § (1)–(8) bekezdése szerint meg kell vizsgáltatnia vagy meg kell vizsgálnia.”

(35) A tej minőségéről szóló rendelet 2. §-ának (8) bekezdéséből csupán az következik, hogy a vizsgálatokat alapvetően nem a tejfeldolgozók, hanem engedéllyel rendelkező vizsgálati szervek végzik: „A vizsgálatokat csak a tartományi jogszabályok alapján illetékes hatóság által engedélyezett vizsgálati szervek végezhetik. A tartományi jogszabályok alapján illetékes hatóság engedélyezheti, hogy a vizsgálatokat a felvásárló maga végezze.”

(36) Következésképpen a szövetségi jogszabályok (mind a tejről és zsírról szóló törvény, mind a tej minőségéről szóló rendelet) csak azt szabályozzák, hogy a tejfelvásárlót vizsgálati kötelezettség terheli. A tejvizsgálat menetének konkrét kialakítása (különösen a költségviselés) ezért a tejről és zsírról szóló törvény 10. §-a (2) bekezdésének megfelelően a tartományok hatáskörébe tartozik.

(37) A tartományi jogszabályok határozzák tehát meg, hogy a vizsgálatot vizsgálati szerv vagy maga a felvásárló végzi-e. A költségviselési kötelezettségről is (felvásárló vagy vizsgálati szerv) az adott szövetségi tartomány dönt. A költségviselési kötelezettségre ezért Németországban különböző rendelkezések vonatkoznak. E rendelkezések határozzák meg tehát, hogy egy adott vállalkozásnak a fent említett ítélkezési gyakorlat értelmében „rendszerint” milyen költségeket kell viselnie.

(38) Bajorországban így az MPBY kapott megbízást a tej ellenőrzésére. Az MPBY Bajorország egyetlen engedéllyel rendelkező vizsgálati szerve. Semleges ellenőrző szervezetként közfeladatokat lát el, és ezért folyamatos állami ellenőrzés alatt áll. A tejvizsgálatot végző szervnél ezzel összefüggésben felmerülő költségeket a tejről és zsírról szóló törvény 22. §-a szerint részben az illetékből, részben pedig – Németország tájékoztatása szerint – az általános költségvetésből fedezik. Mivel a szövetségi tartományok hatáskörébe tartozik a területükre vonatkozóan a költségviselési kötelezettség szabályozása, Németország szerint az, hogy egy szövetségi tartományon belül a minőség-ellenőrzést részben vagy egészben a tejilletékből finanszírozzák, nem jelenti azt, hogy egy adott vállalkozás az EUMSZ 107. cikkének (1) bekezdése értelmében előnyben részesül. Németország szerint a költségviselési kötelezettségre nem a szövetségi jogszabályok az irányadók. Következésképpen nem mérvadó, hogy Baden-Württembergen és Bajorországon kívül a többi tartományban nincs ilyen, (részben) az illetékből történő finanszírozás.

(39) Bajorországon és Baden-Württembergen belül minden vállalkozásnak egyformán kellett viselnie a költségeket. Így nem történt (szelektív) előnyben részesítés.

(40) Németország szerint egy másik érv is szól az ellen, hogy a tejfeldolgozók az állami támogatásokról szóló jogszabályok szempontjából ténylegesen előnyben részesültek volna: a tejfeldolgozók nem mentesültek azoktól a költségektől, amelyeket rendszerint nekik kellett volna viselniük, mivel ellentételezésként a tejilletékre nagyobb mértékű hozzájárulást kellett fizetniük. Az illetéket részben a tejellenőrzések finanszírozására fordították. Amikor a tejellenőrzések illetékből történő finanszírozását – tekintettel a bizottsági eljárásra – leállították, az illeték mértékét is csökkentették. Az illetékből történő alacsonyabb mértékű finanszírozás kiegyenlítése érdekében a tejfeldolgozók által a minőség-ellenőrzésért fizetett díjazás ellenben nőtt. A Bíróság ítélkezési gyakorlata szerint nem történik előnyben részesítés, ha a díj megfelel a nyújtott szolgáltatás valós gazdasági költségének ([11]). A szolgáltatás és ellenszolgáltatás között ilyen kapcsolat (adójellegű) díjak esetében abban az esetben áll fenn, ha a díjakat egy konkrét célra hivatkozva szedik be. Amint a Bizottság is megállapította ([12]), a szóban forgó esetben ilyen „hozzárendeltségi viszony” áll fenn. Mivel a szóban forgó esetben a szolgáltatás (az illetékhez való hozzájárulás) meghaladja az ellenszolgáltatást (a tejellenőrzések alacsonyabb költségei), az állami támogatásokról szóló jogszabályok szempontjából releváns előnyben részesítés kizárt.

(41) Németország kiegészítésül kifejtette, hogy a szóban forgó intézkedések már létező támogatások.

(42) Az ellenőrzések illetékből történő finanszírozásának alapját a tejről és zsírról szóló törvény 22. §-a (2) bekezdésének 1. pontja képezi. A tejről és zsírról szóló törvény 22. §-a (2) bekezdésének 1. pontja alapján nyújtott támogatás (mindenképpen) létező támogatás és mint ilyen, a fennállóság alapján védelmet élvez. A támogatás létező támogatásnak minősülő jellegét sem az esetleges módosítások, sem a célzott intézkedések nem befolyásolják.

([11]) A Bíróság C-355/00. sz. Freskot-ügyben 2003. május 22-én hozott ítéletének (ECLI:EU:C:2003:298) 84. pontja.
([12]) Az eljárás megindításáról szóló határozat (265) és azt követő preambulumbekezdései.

(43) A 659/1999/EK rendelet 1. cikke b) pontjának i. alpontja szerint „létező támogatásnak" minősül többek között minden támogatás, amely „a Szerződésnek az érintett tagállamokban történő hatálybalépését megelőzően már létezett, vagyis az olyan támogatási programok és egyedi támogatások, amelyeket a Szerződés hatálybalépése előtt vezettek be és azt követően is alkalmazhatók". A tejről és zsírról szóló törvény 1952-ben született, és azóta nagyrészt változatlan formában hatályban van. A támogatási programot tehát egyértelműen már a viszonyítási dátum (1958. január 1.) előtt bevezették.

(44) Az EUMSZ 108. cikke (3) bekezdésének első mondata szerint a létező támogatás elveszíti a fennállóságra vonatkozó védelmét, és be kell jelenteni, ha a támogatást módosítják. Az EUMSZ 108. cikke (3) bekezdésének első mondata szerinti módosítás az állandó ítélkezési gyakorlat és a határozathozatali gyakorlat szerint abban az esetben feltételezhető, ha a támogatást jelentősen módosítják.

(45) A módosítás csak abban az esetben jelentős, ha az a támogatás „lényegi jellegét" érinti, ha a támogatást egy másik jogalap alapján nyújtják, vagy ha módosul a „szabályozás hatálya". Az (esetleges) támogatási program 1958 óta nem módosult jelentősen. Különösen az ebben az esetben lényeges intézkedések alapját képező tejről és zsírról szóló törvény 22. § (2) bekezdése csak minimális mértékben módosult, az idevonatkozó 1. pont teljes egészében változatlan maradt. A módosítás csupán a 22. § (2) bekezdésének 5. pontját érinti, amely ebben az esetben nem lényeges.

(46) Az egyes szövetségi tartományok előírásainak módosításai nem érintették az egyes intézkedések hatályát vagy jellegét. A tejről és zsírról szóló törvény 22. §-ának (2) bekezdése sokkal inkább azt írta elő, hogy a tejről és zsírról szóló törvény 22. §-ának (1) bekezdése szerinti illetékből eredő források milyen célokra használhatók fel. Németország szerint az eljárásra vonatkozó egyes előírások módosulása esetén a létező támogatás ezáltal az EUMSZ 108. cikke (3) bekezdésének első mondata értelmében csak abban az esetben módosul, ha a belső piaccal való összeegyeztethetőség érintett. Bajorország esetében a tejilletékről szóló vonatkozó rendelet csak részleteket szabályoz, például az illeték kivetését, és ugyanez érvényes Baden-Württembergre is. A belső piaccal való összeegyeztethetőség szempontjából lényeges jellemzőket – a források eredetét (a 22. § (1) bekezdése szerinti illeték) és a felhasználás célját (a 22. § (2) bekezdése) – a tejről és zsírról szóló törvény azonban kielégítően meghatározza.

(47) Németország szerint ezenfelül az illeték mértéke 1984 óta mindkét tartományban folyamatosan csökkent. A csökkenő mértékű illeték a támogatási program összeegyeztethetőségét nem befolyásolja.

(48) A létező támogatásként való minősítéssel nem áll ellentmondásban, hogy egyes esetekben esetleg és átmenetileg a tejről és zsírról szóló törvény alapján forrásokat bocsátottak rendelkezésre ([13]). Ezt a támogatást a tejről és zsírról szóló törvény alapján nyújtják, amely támogatási programnak minősül, és ezért jellegéből adódóan az egyes támogatásokat csak absztrakt módon írja le. Ezenkívül a támogatási programot nem kell folyamatosan igénybe venni.

(49) A 2000 és 2006 közötti időszakra vonatkozó, az agrárágazat állami támogatására vonatkozó keretszabályban ([14]) (a továbbiakban: a 2000 és 2006 közötti időszakra vonatkozó keretszabály), valamint a 2007 és 2013 közötti időszakra vonatkozó, az agrár- és erdészeti ágazatban nyújtott állami támogatásokról szóló közösségi iránymutatásokban ([15]) (a továbbiakban: a 2007 és 2013 közötti időszakra vonatkozó iránymutatások) foglalt célzott intézkedések az ebben az esetben lényeges intézkedésekre nem alkalmazhatók, így azok továbbra is létező támogatásnak minősülnek. A célzott intézkedéseknek éppen az érintett támogatásra kell vonatkozniuk és meg kell állapítaniuk, hogy azok nem egyeztethetők össze a belső piaccal.

(50) A 2007 és 2013 közötti időszakra vonatkozó iránymutatások a tej minőségének ellenőrzésével kapcsolatos támogatás összeegyeztethetőségével nem, illetve legalábbis nem a szükséges részletességgel foglalkoztak. Ezzel összefüggésben Németország a 2007 és 2013 közötti időszakra vonatkozó iránymutatások (108) és (109) preambulumbekezdésére hivatkozik.

(51) A 2007 és 2013 közötti időszakra vonatkozó iránymutatások és az 1857/2006/EK bizottsági rendelet ([16]) megkülönböztetést tett „az állattenyésztésnek nyújtott támogatás" és „a mezőgazdasági termékek előállításához és forgalmazásához nyújtott támogatás" között. A 2007 és 2013 közötti időszakra vonatkozó iránymutatások (108) preambulumbekezdése egyértelműen csak az állattenyésztés támogatására vonatkozik, mivel az „a közösségi állatállomány genetikai minőségét" érinti. „A tapasztalat azt mutatja, hogy ezeket a támogatásokat csak akkor indokolt fenntartani, ha valóban hozzájárulnak az állatállomány genetikai minőségének fenntartásához és

([13]) Lásd az eljárás megindításáról szóló határozat (147) preambulumbekezdését.
([14]) HL C 28., 2000.2.1., 2. o.
([15]) HL C 319., 2006.12.27., 1. o.
([16]) A Bizottság 2006. december 15-i 1857/2006/EK rendelete a Szerződés 87. és 88. cikkének a mezőgazdasági termékek előállításával foglalkozó kis- és középvállalkozásoknak nyújtott állami támogatásokra történő alkalmazásáról és a 70/2001/EK rendelet módosításáról (HL L 358., 2006.12.16., 3. o.).

javításához". Németország szerint innovatív állattenyésztési módszerek bevezetése ezzel összeegyeztethető, tenyészállatok tartásának a támogatása azonban nem. A 2007 és 2013 közötti időszakra vonatkozó iránymutatások (109) preambulumbekezdése szerinti előírás csak úgy értelmezhető, hogy annál az állatállomány genetikai minőségének a fenntartásával kapcsolatos ezen ismereteket ((108) preambulumbekezdés) kell figyelembe venni, mivel csak ezekről van szó.

(52) Az 1857/2006/EK rendeletnek a 2007 és 2013 közötti időszakra vonatkozó iránymutatások (109) preambulumbekezdésében hivatkozott 16. cikke is az „állattenyésztési ágazatnak nyújtott támogatásra" vonatkozik, nem pedig a tej minőségének az ebben az esetben lényeges értelemben vett ellenőrzésére. Az 1857/2006/EK rendelet 16. cikke (1) bekezdésének b) pontja a tej minőségének az állattenyésztéssel összefüggő ellenőrzésére vonatkozik. Ez az előírás szövegösszefüggéséből is kiderül: e szerint az állatállomány genetikai minőségének vagy termelékenységének megállapításának költségeit legfeljebb 70 %-át fedező támogatások mentességet élveznek. Amennyiben a tej minőségének rendszeres ellenőrzése ez alól kivételt képez, akkor ez ugyanúgy csak azokra az ellenőrzésekre vonatkozhat, amelyek alapvetően az állatállomány termelékenységének megállapítására szolgálnak. A kivétel csak a tej minőségének azon rendszeres ellenőrzéseire vonatkozik, amelyeket közvetlenül a tejelő tehénnél végeznek el, mivel csak ezen ellenőrzésekkel állapíthatók meg az egyes állatok jellemzői. Bajorországban ezeket az állatokra vonatkozó minőség-ellenőrzéseket a Landeskuratorium der Erzeugerringe für tierische Veredelung in Bayern e.V. (LKV), Baden-Württembergben pedig a Landesverband Baden-Württemberg für Leistungsprüfungen in der Tierzucht e.V. végzi.

(53) Az MPBY és az MPBW által elvégzett, a tej minőségének ellenőrzésére irányuló, szóban forgó, vonatkozó vizsgálatok ezzel szemben konkrétan a tej tulajdonságainak a megállapítására irányulnak (nem pedig a tehén genetikai tulajdonságainak a megállapítására). A tej e tulajdonságai (többek között a zsír- és fehérjetartalom) a tej értékesítése és forgalomba hozatala szempontjából lényegesek. Az egyes állatokra vonatkozó következtetések nem vonhatók le, mivel a vizsgálatok másra irányulnak. A mintákat nem aszerint különítik el, hogy melyik tehéntől származnak. Mintát először a tejbegyűjtő kocsiból vesznek. Az állatok szerinti elkülönítés ott nem lehetséges, mivel a tejbegyűjtő kocsiban a különböző állatoktól begyűjtött tejet összevegyítik.

(54) A 2007 és 2013 közötti időszakra vonatkozó iránymutatások ezért sem a (109) preambulumbekezdésben, sem másutt nem zárják ki a tej minőségének ellenőrzéséhez nyújtott támogatásoknak a belső piaccal való összeegyeztethetőségét. Az egyes intézkedések belső piaccal való összeegyeztethetetlenségét a Bizottságnak kell bizonyítania. A célzott intézkedések megfogalmazásánál előforduló bizonytalanságok nem hozhatják hátrányos helyzetbe a tagállamokat ([17]).

(55) A tagállamnak a 659/1999/EK rendelet 19. cikkének (1) bekezdése szerint szükséges hozzájárulása csak abban az esetben hatékony, ha a tagállam meg tudja állapítani, hogy pontosan melyik intézkedéshez járul hozzá. Az érintett tartományok tehát abból indulhattak ki, hogy a szóban forgó vitatott intézkedések a belső piaccal összeegyeztethetőek. Amennyiben a Bizottság a tej minőségére vonatkozó bajor és baden-württembergi ellenőrzéseknek a belső piaccal való összeegyeztethetetlenségét kívánta megállapítani, ezt (kifejezetten) megtehette volna olyan formában, mint ahogyan azt más határozatoknál megtette ([18]). A Bizottság nem kereste meg Németországot a tej minőségének ellenőrzésével kapcsolatos bajor és a baden-württembergi illetéken alapuló finanszírozás belső piaccal való összeegyeztethetősége miatt. A jogbiztonság és a lojális együttműködés általános alapelve szerint (az EUSZ 4. cikkének (3) bekezdése) ezzel az intézkedéssel kifejezetten foglalkozni kellett volna – tekintettel a 2007 és 2013 közötti időszakra vonatkozó iránymutatások legalábbis bizonytalan megfogalmazására –, mivelhogy az érintett tartományok abból indultak ki, hogy a BY 1 és BW 1 szerinti intézkedések nem minősülnek támogatásnak.

(56) A 2007 és 2013 közötti időszakra vonatkozó iránymutatások tehát nem értelmezhetők úgy, hogy a tejről és zsírról szóló törvény 22. §-a (2) bekezdésének 1. pontján alapuló intézkedések összeegyeztethetetlenek a belső piaccal. A tej minőségének ellenőrzésével kapcsolatos bajor és baden-württembergi illetéken alapuló finanszírozásra (BY 1, BW 1) tehát nem terjednek ki a célzott intézkedések.

(57) Németország kiegészítésül kifejtette, hogy az intézkedések még akkor is összeegyeztethetők a belső piaccal, ha támogatásnak minősülnek.

(58) Az 1857/2006/EK rendelet 16. cikke (1) bekezdésének b) pontjából nem következik, hogy a közös piaccal összeegyeztethetetlen, ha a tej minőségének ellenőrzéséhez támogatásokat nyújtanak. Az 1857/2006/EK rendelet 16. cikke (1) bekezdésének b) pontja alapján ezek ugyanakkor nem minősülnek „automatikusan" a közös piaccal összeegyeztethetőnek, és ezzel a bejelentési kötelezettség alól mentesítettnek. A Bizottság azonban egyedileg megállapíthatja, hogy a támogatások összeegyeztethetőek a belső piaccal.

([17]) A Bíróság 213/85. sz., Bizottság kontra Hollandia ügyben 1988. február 2-án hozott ítéletének (ECLI:EU:C:1988:39) 29. és azt követő pontja.

([18]) Lásd például: a Bizottság E 10/2000. sz. 2012. március 27-i határozata – Intézményi felelősség és szavatoló felelősség.

(59) A bajor, illetve a baden-württembergi tejfeldolgozóknak nyújtott állítólagos támogatások Németország szerint mindenesetre összeegyeztethetők a belső piaccal az EUMSZ 107. cikke (3) bekezdésének c) pontja szerint. Emellett szól az is, hogy a 2000 és 2006 közötti időszakra vonatkozó keretszabály 13.3. pontja szerint ez a támogatási forma összeegyeztethető a belső piaccal, amint azt a Bizottság az eljárás megindításáról szóló határozatban [(164) és azt követő preambulumbekezdés] elismerte. Különösen olyan előírt ellenőrzésekről van szó, amelyeket harmadik fél folytat le. A belső piaccal való összeegyeztethetőség mellett szól az is, hogy a tejfeldolgozók a minőség-ellenőrzés költségeit a tejilletéken keresztül maguk viselték. Ez minimálisra szorította a tejfeldolgozóknak nyújtott állítólagos előnyöket ([19]). A tejfeldolgozók egymás közötti versenyét a különböző rendszerek nem befolyásolják, függetlenül attól, hogy a költségviselés közvetlenül vagy illeték fizetése révén valósul meg. Végeredményben mindkét esetben a tejfeldolgozók viselik a költségeket. Nem látható be, hogy a vonatkozó támogatások belső piaccal való összeegyeztethetősége, amelyet a 2000 és 2006 közötti időszakra vonatkozó keretszabály kifejezetten elfogadott, 2007-től miért változott volna meg.

Az érdekeltek észrevételei

(60) 2014. február 5. és 7. között a Bizottság összesen hét észrevételt kapott érdekeltektől a tej minőségének ellenőrzésére irányuló vizsgálatokhoz nyújtott támogatásokkal kapcsolatosan.

(61) Az MPBY 2014. február 5-én kelt levelében kifejtette, hogy az illetéken alapuló finanszírozás a tejfeldolgozóknak a korábbi években nem biztosított előnyöket. Semmiképpen sem érthető tehát, hogy ez a kialakult és általánosan elfogadott rendszer hogyan eredményezhetné a verseny torzulását, vagy hogyan befolyásolhatná hátrányosan a tagállamok közötti kereskedelmet. A további eljárás keretében tehát az eljárás megindításáról szóló határozatban BY 1 megnevezéssel szereplő intézkedéssel kapcsolatos eljárást egy újabb ellenőrzést követően elintézettnek kell tekinteni.

(62) Az MPBW 2014. február 6-i észrevételében azt állította, hogy a BW 1 intézkedéssel kapcsolatos kifizetések nem felelnek meg az EUMSZ 107. cikkének (1) bekezdése szerinti támogatásra vonatkozó követelményeknek. Különösen a tejfeldolgozóknak szállított tej minőségének ellenőrzésére Baden-Württembergben alkalmazott rendszer nem terhelte a tartományi költségvetést. Az állami intézkedésre visszavezethető, támogatással egyenértékű kedvezmények, amelyekkel összefüggésben a közszférát nem éri pénzügyi veszteség, ellenben nem tartoznak az EUMSZ 107. cikke (1) bekezdésének hatálya alá ([20]).

(63) A tejről és zsírról szóló törvény 22. §-ának (3) bekezdése értelmében a keletkező forrásokat elkülönítetten kell kezelni. Nem használhatók a legfelsőbb tartományi hatóságok és az alájuk tartozó hivatalok igazgatási költségeinek a fedezésére. Baden-Württemberg költségvetési tervében azokat külön jogcímcsoportként kell szerepeltetni. A tartományi költségvetési terv utalt a keletkező források célhoz kötöttségére. A tejilletékből származó forrásokat ezért soha nem használták a tejről és zsírról szóló törvényen kívüli egyéb célokra.

(64) Az MPBW a rá rótt feladatok keretében kapott az illetékből származó forrásokból, ez azonban soha nem haladta meg az illetékből finanszírozott források összegét. Az MPBW tehát a tejfeldolgozók által befizetett tejágazati illetékekből származó forrásokon kívül nem részesült állami forrásokból, például adókból vagy más állami bevételekből. Ezzel szemben Baden-Württemberg tartomány csak a tejilleték igazgatását és felosztását vállalta magára. A tejfeldolgozóknak szállított tej minőségének ellenőrzésére szolgáló baden-württembergi rendszer ezért nem okozott pénzügyi veszteséget a közszférában.

(65) Mivel Baden-Württemberg tartomány a tejilletékhez nem nyújtott támogatást, és a tartományi költségvetést nem terheli ennek megfelelő nettó fizetési kötelezettség, Baden-Württemberg nem nyújthatott „támogatott szolgáltatás formájában támogatást".

(66) A tejfeldolgozók előnyben részesítése még abban az esetben sem áll fenn, ha a baden-württembergi tejágazati illeték a Bíróság által a PreussenElektra-ügyben megállapított kritériumok alapján az államnak tudható be. Az előnyben részesítést mint az EUMSZ 107. cikke (1) bekezdésének központi fogalmi elemének ismérvét a Bíróság ítélkezési gyakorlata és a Bizottság gyakorlata tágan értelmezi ([21]).

([19]) A 2000 és 2006 közötti időszakra vonatkozó keretszabály 13.4. pontja.

([20]) A Bíróság C-379/98. sz. PreussenElektra-ügyben 2001. március 13-án hozott ítélete (ECLI:EU:C:2001:160).

([21]) A Bíróság C-66/02. sz., Olaszország kontra Bizottság ügyben 2005. december 15-én hozott ítéletének (ECLI:EU:C:2005:768) 77. pontja; állandó ítélkezési gyakorlat, lásd a Bíróság 30/59. sz., Limburg kontra Főhatóság ügyben 1961. február 23-án hozott ítéletét (ECLI:EU:C:1961:2); a Bíróság C-310/99. sz., Olaszország kontra Bizottság ügyben 2002. március 7-én hozott ítéletének (ECLI:EU:C:2002:143) 51. pontját; a Bíróság C-222/04. sz., Cassa di Risparmio ügyben 2006. január 10-én hozott ítéletének (ECLI:EU:C:2006:8) 131. pontját.

(67) Az adójellegű díjak gyakran képezik a díjfizetésre kötelezettek érdekében álló szolgáltatásnyújtási rendszerek alapját (a csoportérdek ismérve). Így ezekben a rendszerekben a fizetésre kötelezettek egyértelműen megegyeznek az adójellegű díjakból finanszírozott szolgáltatást igénybe vevőkkel. Az ítélkezési gyakorlat szerint ezért az adójellegű díjaknál azt kell megvizsgálni, hogy a díj alapján nyújtott ellenszolgáltatás a fizetett díj összegének megfelelő-e, tehát, hogy fennáll-e a teljesítések egyenértékűsége.

(68) A teljesítések egyenértékűségét ugyanakkor nem egyenként, hanem a teljes rendszerre vonatkozóan kell vizsgálni. Az adójellegű finanszírozási rendszerekben általában érvényre jut egy bizonyos újrafelosztási elem, ami azt jelenti, hogy a rendelkezésre bocsátott szolgáltatási választék egyes összetevői nem minden díjfizetésre kötelezett számára nyújtják ugyanazt a hasznot. Egy ilyen rendszer azonban egyensúlyban van, és nem csorbítja a teljesítések egyenértékűségét mindaddig, amíg ez az újrafelosztás szolidáris módon történik ([22]).

(69) Baden-Württembergben az illetékek mértékét a tejfeldolgozóknak szállított tej konkrét mennyisége alapján határozták meg. Ha egy adott tejfeldolgozó a Milchprüfring BW-hez minőség-ellenőrzésre dupla mennyiségű tejet szállított, pontosan kétszeres illetéket fizetett. A teljesítések egyenértékűsége ezért nem csorbult.

(70) A baden-württembergi illetékes hatóságoknak a tejilleték kiszámításánál semmiféle mérlegelési lehetőségük nem volt. Ez a rendszer azt is biztosítja, hogy strukturális szempontból nem lehet nettó nyertes, mivel minden tejfeldolgozót kizárólag a beszállított tej alapján terhelt illetékfizetés, és csak ennek alapján részesült az MPBW szolgáltatásaiban.

(71) Az MPBW tehát abból indul ki, hogy támogatás ebben az értelemben sem, előnyben részesítés pedig semmiképpen sem áll fenn.

(72) A Landesvereinigung der Bayerischen Milchwirtschaft e.V. 2014. február 5-i észrevételében kifejtette, hogy a tejilleték kivetésének rendszerét a fogyasztók teljes mértékben elismerték, azt Bajorországon kívül sem minősítették versenyt torzító előnynek, és sem a hazai, sem pedig a nemzetközi tejfeldolgozók nem kérdőjelezték meg. Érthetetlen ezért, hogy miért volnának a tej minőségének ellenőrzésére irányuló vizsgálatok 2007 óta jogellenesek. Ezek korábban is arra szolgáltak, és jelenleg is arra szolgálnak, hogy a fogyasztó számára kiváló minőségű – gátlóanyag-maradványoktól mentes ([23]) – tejet biztosítsanak.

(73) A DHB – Netzwerk Haushalt 2014. február 7-i észrevételében a muva Kempten által a táplálkozásfiziológiai szempontból lényeges összetevőkre vonatkozó vizsgálat területén nyújtott szolgáltatásokról úgy nyilatkozott, hogy azok jelentősen hozzájárulnak a fogyasztóvédelemhez és a fogyasztók tájékoztatásához. Értékesnek minősítette a semleges vizsgálati eredményeket, amelyekre sem a tejfeldolgozók, sem a kereskedelem nincs ráhatással, a tej és tejtermékek káros anyaggal való esetleges szennyezettségének gyors felismerését, és ezáltal annak lehetőségét, hogy veszélyhelyzetben gyorsan lehet reagálni. Véleménye szerint a felsorolt intézkedések hozzájárultak a kereskedelem és ezáltal a fogyasztók kiváló minőségű élelmiszerrel való ellátásához. Úgy ítéli meg, hogy az ilyen vizsgálatok fogyasztók szempontjából vett jelentőségét nem lehet elég nagyra értékelni.

(74) A Gewerkschaft Nahrung-Genuss-Gaststätten Region Allgäu 2014. február 6-i észrevételében kifejtette, hogy a Bajor Tejágazati Tartományi Egyesületre (Landesvereinigung der Bayerischen Milchwirtschaft) mindig is fogyasztóvédelmi egyesülésként tekintettek. A tartományi egyesület az illetékből eredő források felhasználására vonatkozó döntésen keresztül különösen a tej minőségének ellenőrzésére irányuló vizsgálatnál jelentős befolyást gyakorolhat e vizsgálatok módjára.

(75) A Genossenschaftsverbandes Bayern e.V. 2014. február 5-i észrevételében kifejtett véleménye szerint az illeték beszedéséből sem egyes mezőgazdasági üzemek, sem egyes tejfeldolgozó vállalkozások nem juthatnak versenyelőnyhöz. Mivel korábban a tej minőségének rendszeres ellenőrzését részben az illetékből eredő forrásokból finanszírozták, a tejfeldolgozó vállalkozások fizették az illetéket, és ezáltal teljes egészében maguk viselték a finanszírozás terhét. Más szövetségi tartományokban, amelyekben nem vetettek ki illetéket, a tejfeldolgozók nem fizettek illetéket, így a vizsgálati szervek sem jutottak illetékből eredő forrásokhoz.

([22]) Lásd ebben az értelemben: a Bíróság C-355/00. sz. Freskot-ügyben hozott ítéletének (ECLI:EU:C:2003:298) 86. pontja; Stix-Hackl főtanácsnok C-355/00. sz. Freskot-ügyben tett indítványának (ECLI:EU:C:2002:658) 76–77. pontja; Stix-Hackl főtanácsnok C-266/04.–C-270/04., C-276/04. és C-321/04–C-325/04. sz. Nazairdis egyesített ügyekben tett indítványának (ECLI:EU:C:2005:408) 51. pontja.

([23]) A Bizottság észrevétele: Ez az észrevétel a „károsanyag-monitoring" keretébe tartozó intézkedésekre (az eljárás megindításáról szóló határozat szerinti BW 9, BY 5, HE 8, NI 2, NW 1, RP 3, SL 4 és TH 8 intézkedések) is vonatkozik, amelyek nem képezik e határozat tárgyát.

(76) A Landesvereinigung der Milchwirtschaft Niedersachsen e. V. (a továbbiakban: LVN) 2014. február 7-i levelében a tej minőségének ellenőrzésére irányuló vizsgálatokkal kapcsolatos kifizetésekkel összefüggésben közvetlenül nem tett észrevételt, alapvetően tagadta azonban, hogy a tejről és zsírról szóló törvény szerinti bármely intézkedés támogatást jelentett volna.

(77) Különösen az LVN álláspontja szerint a tejilletékből származó forrásokból finanszírozott intézkedések nem terhelték a tartomány költségvetését, az államnak nincs a tejilletékből származó források feletti rendelkezési és ellenőrzési jogköre, és az állam sem az illeték mértéke, sem az intézkedés tartalma felett nem gyakorol ellenőrzést. A szóban forgó kifizetések tehát nem az államnak tudhatók be. Ezenkívül az állam sem nem ellenőrzi a kifizetések mértékét, sem nem kötődik szervezeti szempontból az LVN-hez.

(78) Az LVN kifejtette még, hogy az LVN nem állami szervek, hanem a hannoveri mezőgazdasági kamara ellenőrzése alatt áll, amely közjogi önkormányzati szerv, és amely ezáltal nem közvetlen államigazgatási szerv.

(79) 2014. július 8-i kiegészítő észrevételében az LVN többek között hivatkozott a Bizottság Val'Hor ügyben hozott határozatára ([24]). Ebben a Bizottság elismerte, hogy sem az állam arra vonatkozó felhatalmazása, hogy elismerjen egy ágazati szervezetet, sem az ágazati „hozzájárulások" beszedésénél nyújtott szabályozási támogatása (a szóban forgó esetben egy általános kötelezettségvállalási nyilatkozat lehetőségén keresztül) nem engedett arra következtetni, hogy az ágazati szervezet által hozott intézkedések az államnak tudhatók be. Az, hogy egy adójellegű finanszírozási rendszerben való állami részvétel azt eredményezi-e, hogy a kedvezmények az államnak betudható „állami támogatásnak" minősülnek, az egyes esetek körülményeitől és az ezen az alapon végzett általános értékeléstől függ. Az állami támogatás fennállásának vizsgálatánál mindenekelőtt a következő, az ítélkezési gyakorlatból vett szempontok az irányadók:

— Ki dönt a források beszedéséről és felhasználásáról?

— Amennyiben egy magánszervezet hozza meg a döntést, azt hogyan befolyásolja az állam?

— Milyen forrásból finanszírozzák a kifizetéseket?

— Milyen típusú intézkedéseket finanszíroznak?

— Kitől szedik be a forrásokat?

— Ki kezdeményezte az intézkedéseket?

(80) Az LVN jogi képviselőjén keresztül megvizsgálta más szövetségi tartományokban a jogi helyzetet, és arra a következtetésre jutott, hogy nem teljesülnek azok a valószínűsítő körülmények, amelyeket az ítélkezési gyakorlat az állami támogatás fennállásának esetére meghatározott, így a tejről és zsírról szóló törvény támogatás jellege összességében nem állapítható meg.

(81) Az LVN szerint a tejfeldolgozók esetében az illeték kivetéséről elsősorban a tartományi egyesületek döntenek. A tejről és zsírról szóló törvény 22. §-a (1) bekezdésének első mondata értelmében az illetékek csak a tartományi egyesületekkel való egyeztetés alapján vethetők ki. A tejről és zsírról szóló törvény 22. §-a (1) bekezdésének második mondata értelmében az illetékek növelését a tartományi egyesületek kérhetik.

(82) Az illetékrendszert és az illeték mértékét Alsó-Szászországban és Türingiában az illetékek kivetéséről szóló rendelet (Umlageerhebungsverordnung [UmlErhVO]) szabályozza, amely az érintett tartományi egyesülettel folytatott „egyeztetés" alapján született.

(83) Az érintett tartományi egyesület határozza meg az illetékből eredő, külön kezelendő források felhasználását is (lásd a tejről és zsírról szóló törvény 22. §-a (3) bekezdésének első mondatát), amelyeket ezért egyes esetekben az érintett tartományi egyesület saját számláján gyűjtenek (lásd például az illetékek kivetéséről szóló türingiai rendelet 3. §-ának (1) bekezdését). A tartományi egyesületek így saját szakmai felelősségi körükben dolgoznak ki a forrásfelhasználásra vonatkozó javaslatokat. Türingiában például ez a türingiai egyesülethez (Landesvereinigung Thüringer Milch [LVTM]) a tagok által benyújtott indítványokkal történik (lásd a türingiai működési iránymutatások [Thüringer Arbeitsrichtlinie] 6.3. pontját).

([24]) A Bizottság határozata 2014. április 9-i 2014/416/EU a Franciaország által végrehajtott SA.23257 (12/C) (ex NN 8/10, ex CP 157/07) sz. állami támogatási programról (a kertészeti és a tájépítészeti termékek és szakmai ágazatok értékének, illetve elismertségének növelésével foglalkozó franciaországi szövetség [Val'Hor] keretében megkötött szakmaközi megállapodás) (HL L 192., 2014.7.1., 59. o.).

(84) A tartományi egyesületek által kidolgozott felhasználási javaslatokat állami szerv „rendelte el" (így Alsó-Szászországban a kifizetésekről szóló iránymutatás [Zuwendungsrichtlinie] 6.2. pontja és Türingiában az illetékek kivetéséről szóló rendelet 4. §-a alapján)„engedélyezte", illetve „hagyta jóvá" (mint például Észak-Rajna-Vesztfáliában és Bajorországban). Ez azonban nem jelenti az állam meghatározó befolyását, mivel az állami „ellenőrzés" egyetlen alapját a tejről és zsírról szóló törvény 22. §-a (2) bekezdésének előírásai képezik. Következésképpen a szóban forgó rendelkezések a források irányítása vagy befolyásolása terén az állami szerveket épp oly kevés hatáskörrel ruházták fel, mint a Doux Élevage-ügyben ([25]).

(85) Ezenkívül az illetékből származó forrásokat minden szövetségi tartományban ténylegesen is a tartományi egyesületek felhasználási javaslata alapján használták fel. A konkrét jogi rendszertől függetlenül már önmagában ez is az ellen szól, hogy az illetékből eredő források az államnak tudhatók be ([26]).

(86) Az LVN szerint a tartományi egyesületek tisztán magánjogi szervezetek. Alapszabályukból kiderül, hogy a tartományi egyesületek tagjaik érdekképviseletének tartják magukat, és tagjaikat (a fogyasztói képviseleteket is beleértve) kizárólag a tejágazatból toborozták.

(87) A tejről és zsírról szóló törvény 14. §-a szerint a tartományi egyesületek a tejágazatban működő vállalkozások és a fogyasztók „önkéntes" egyesülései, amelyek célja a tagok gazdasági érdekeinek közös képviselete.

(88) A tartományi egyesületek különböznek a *Pearle*-ügyben szereplő, optikusokat tömörítő, *Hoofdbedrijfschap Ambachte* elnevezésű szakmai egyesülettől, amelyet reklámtevékenység céljára fizetendő, kötelező díj beszedésével és felhasználásával bíztak meg. Bár ez az optikusokat tömörítő szakmai egyesület közjogi személy volt, a Bíróság megállapította, hogy nem áll fenn állami támogatás, mert a reklámtevékenységeket nem állami szerv rendelkezésére bocsátott forrásokból, hanem az ágazat vállalkozásaitól beszedett díjakból finanszírozták ([27]).

(89) A tartományi egyesületek mint a tejilleték beszedésével és felhasználásával összefüggésben illetékes szervek a *Plans de Campagne*-ügyben szereplő mezőgazdasági bizottságoktól is különböznek, amelyek az intézkedések meghatározásában nem vettek részt, és azok felhasználásába sem volt beleszólásuk ([28]).

(90) A tartományi egyesületek államtól független, tisztán magánszervezetek, és ilyenként saját hatáskörükben döntenek a tejilletékről és annak felhasználásáról.

(91) A tejágazatnak nyújtott előny nem terhelte a költségvetést, mert a tejilletéket a tejágazatban működő szereplőktől szedték be, és így a szelektív „előnyt" ellensúlyozta az azzal szemben álló szelektív teher. Hiányzik tehát az előnyben részesítés és a verseny torzítása, mivel a tejfeldolgozók és a tejtermelők „előnyét" az illetékfizetés terhe teljes egészében ellensúlyozta.

(92) A *Vent de Colère*-ügyben a Bíróság többek között azért állapította meg egy illetékfizetési rendszer esetében az állami támogatás fennállását, mert a terheket – jogszabályváltozás miatt – már nemcsak az érintett ágazat (a szóban forgó esetben energiaágazat) szereplőinek befizetései, hanem az adott tagállam területén lakóhellyel rendelkező valamennyi villamosenergia-felhasználó befizetései ellensúlyozták ([29]).

(93) Az LVN véleménye szerint ezenkívül nem áll fenn állami támogatás, ha olyan „közösen hozott intézkedésről" van szó, amelyet egy meghatározott ágazat érdekében hajtanak végre, és amelyet az ágazati szereplőktől beszedett hozzájárulásokból finanszíroznak.

(94) A vitatott intézkedések teljes egészében a „tej mint termék" támogatását, és ezzel a tejágazat közös érdekét szolgálták. Az intézkedések ugyanakkor részben fogyasztói érdekeket is védtek, hiszen a két cél az érdekek egybeesése miatt nem választható szét egymástól.

([25]) Lásd a Bíróság C-677/11. sz. Doux Élevage-ügyben 2013. május 30-án hozott ítéletének (ECLI:C:2013:348) 38. pontját.
([26]) Lásd a Bíróság C-482/99. sz. Stardust Marine-ügyben 2002. május 18-án hozott ítéletének (ECLI:C:2002:294) 52. pontját.
([27]) A Bíróság C-345/02. sz. Pearle BV-ügyben 2004. július 15-én hozott ítéletének (ECLI:EU:C:2004:488) 36. pontja.
([28]) A Törvényszék T-139/09. sz. Plans de Campagne-ügyben 2012. szeptember 27-én hozott ítéletének (ECLI:EU:T:2012:496) 62. pontja.
([29]) A Bíróság C-262/12. sz. Vent de Colère-ügyben 2013. december 19-én hozott ítéletének (ECLI:EU:C:2013:851) 11. pontja, valamint Jääskinen főtanácsnok C-262/12. sz., Vent de Colère és társai ügyben 2013. július 11-én tett végindítványának (ECLI:EU:C:2013:851) 49. pontja.

(95) Az állam szerepe arra korlátozódik, hogy a tejről és zsírról szóló törvényen keresztül olyan jogszabályi kiegyenlítő mechanizmust kínáljon a tejágazat számára, amely biztosítja, hogy a tejágazat szereplői, amelyek a dolog természeténél fogva a „tej mint termék" javára hozott intézkedések előnyeit élvezik, a költségekhez megfelelően hozzájárulnak. Az állam ezáltal a *Pearle* és a *Doux Élevage* bírósági ügyhöz, valamint a *Val'Hor* állami támogatási ügyhöz hasonlóan kizárólag a magánszektor által kialakított kiegyenlítő mechanizmus kötelezővé tételében és ezáltal az egyenlő teherviselés megteremtésében közreműködő szereplőként lép fel ([30]).

(96) Az illeték bevezetését a tartományi egyesületek, ezáltal a magánszféra kezdeményezte. Az illetéket így a tejről és zsírról szóló törvény 22. §-a szerint kizárólag a tartományi egyesületekkel való „egyeztetés" alapján vetették ki. A tartományi egyesületek maguk sem állami fellépés eredményei, hanem a tejágazat szereplőinek „önkéntes" egyesülései (a tejről és zsírról szóló törvény 14. §-a). E tekintetben Türingiában, ahol a tartományi egyesületet csak 1999-ben ismerték el, szemléletesen dokumentálták a helyzetet. A türingiai gazdák szövetségének kérésére az illetékes minisztérium „megtette a szükséges formális igazgatási lépéseket" az illeték tejfeldolgozóktól és tejbegyűjtő központoktól történő beszedésére. Ez teljesen egyértelművé teszi, hogy a tejilleték egy tisztán magánszektorbeli kiegyenlítő mechanizmus, amelyben az állam csak „közvetítőként" működik annak érdekében, hogy az illetékfizetési kötelezettséget kötelezővé tegye ([31]).

(97) Összefoglalásában az LVN felhívta a figyelmet a véleménye szerint egyrészt a különböző jogügyek, másrészt a tejről és zsírról szóló törvény között fennálló hasonlóságokra, illetve különbségekre.

(98) A *Val'Hor*-ügyben a 2014/416/EU határozat (eredmény: nem áll fenn támogatás) a tejilleték ügyéhez hasonlóan a forrásokat nagyrészt egy állam által elismert magán- és önkéntesen szerveződött ágazati szervezeten keresztül szedték be és nyújtották; az ágazati szereplők hozzájárulásaiból az ágazat javára közösen kidolgozott intézkedéseket finanszíroztak; az ágazati magánszervezet elismerésének jogszabály által előírt lehetősége önmagában nem jelenti állami ellenőrzés feltételezését; az állam ténylegesen nem veheti igénybe a forrásokat bizonyos vállalkozások támogatásához; és az ágazati szervezet maga dönt a források felhasználásáról.

(99) A *Vent de Colère*-ügyben (C-262/12) (eredmény: fennáll támogatás) a tejilleték ügyével ellentétben a díj mértékét egyoldalúan, miniszteri rendelettel, a magánszféra képviselőinek bevonása nélkül határozták meg; állami garancia állt rendelkezésre; a forrásokat egy állami szerv kezelte; és állami szankciórendszert vezettek be.

(100) A *Doux Élevage*-ügyben (C-677/11) (eredmény: nem áll fenn támogatás) a tejilleték ügyéhez hasonlóan a forrásokat nagyrészt egy állam által elismert magán- és önkéntesen szerveződött ágazati szervezeten keresztül szedték be és nyújtották; az ágazati magánszervezet elismerésének jogszabály által előírt lehetősége önmagában nem jelenti állami ellenőrzés feltételezését; a forrásokat teljes egészében a gazdasági szereplőktől beszedett hozzájárulások biztosították; az állam ténylegesen nem veheti igénybe a forrásokat bizonyos vállalkozások támogatására; és az ágazati szervezet maga dönt a források felhasználásáról.

(101) A *Plans de Campagne*-ügyben (T-139/09) (eredmény: fennáll támogatás) a tejilleték ügyével ellentétben egy hatóság döntött a hozzájárulások összegéről; a hozzájárulásokból befolyt összeget állami forrásokkal megnövelték; az intézkedéseket az állam határozta meg (állami ellenőr pecsétje stb.), az ágazati bizottságok részvétele nélkül, és ez utóbbiak nem szólhattak bele az intézkedések végrehajtásába; valamint a miniszter képviselője részt vett a bizottsági üléseken.

(102) A *Pearle*-ügyben (C-345/02) (eredmény: nem áll fenn támogatás) a tejilleték ügyéhez hasonlóan a forrásokat kizárólag az érintett ágazat céljaira használták fel; a hozzájárulások beszedését egy meghatározott ágazat egyesülete kérelmezte egy állami szervnél annak érdekében, hogy az ágazat javára bizonyos intézkedéseket hajtsanak végre; és a tejilleték ügyével ellentétben a kötelező díj beszedésénél és felhasználásánál egy közjogi, nem pedig egy magánjogi ágazati egyesület játszott jelentős szerepet, tehát a *Pearle*-ügy a tejilleték ügyénél ebben a tekintetben problematikusabbnak tűnik.

([30]) Lásd a Bíróság C-345/02. sz. Pearle BV-ügyben 2004. július 15-én hozott ítéletének (ECLI:EU:C:2004:448) 37. pontját; a Bíróság C-677/11. sz. Doux Élevage-ügyben 2013. május 30-án hozott ítéletének (ECLI:EU:C:2013:348) 40. pontját; a Bizottság 2014/416/EU határozatát.

([31]) Lásd a Bíróság C-345/02. sz. Pearle BV-ügyben 2004. július 15-én hozott ítéletének (ECLI:EU:C:2004:448) 37. pontját; a Bíróság C-677/11. sz. Doux Élevage-ügyben 2013. május 30-án hozott ítéletének (ECLI:EU:C:2013:348) 40. pontját.

Németország 2014. december 3-i észrevétele

(103) Németország kezdetben nem foglalt állást az érdekelek 2014 februárjában benyújtott észrevételeivel kapcsolatban. Az LVN 2014. július 8-i további észrevételével kapcsolatosan Németország 2014. december 3-án kelt levelében a következőket fejtette ki:

(104) Az érintett szövetségi tartományok a tejről és zsírról szóló törvény szerinti tejilletékkel kapcsolatos vizsgálati eljárásban kifejtett észrevételeikben két kérdésre összpontosítottak: egyrészt a végrehajtott intézkedések állami támogatásokról szóló jogszabályok lényeges követelményeinek való megfelelésének bemutatására (különösen az intézkedéseknek az agrárágazat csoportmentességi rendeletének és a hatályos mezőgazdasági iránymutatásoknak való megfelelése tekintetében), másrészt arra a kérdésre, hogy fennáll-e az EUMSZ 107. cikkének (1) bekezdése szerinti, az állami támogatásokról szóló jogszabályok szempontjából releváns előny.

(105) Az LVN 2014. július 8-i észrevétele, valamint a Bíróság jelenlegi ítélkezési és az Európai Bizottság határozathozatali gyakorlata további alapvető magyarázatok szükségességét vetette fel azzal kapcsolatosan, hogy valóban fennáll-e az EUMSZ 107. cikkének (1) bekezdése szerinti állami támogatás és különösen, hogy ebben az esetben megvalósul-e az „állami forrásból nyújtott" feltétel.

(106) Az LVN 2014. július 8-i észrevétele, valamint a fent említett ítéletek vizsgálata alapján legalább is kétségesnek tűnik, hogy az „állami forrásból nyújtott" feltétel ebben az esetben teljesül-e, így aztán a tejilleték kivetése és felhasználása Németország szerint nem minősül állami támogatásnak. Ez a következőkkel indokolható:

(107) Amint a *Val'Hor*-ügyből (2014/416/EU határozat) és a *Doux Élevage*-ügyből (C-677/11) kiderül, az ágazati magánszervezetek által finanszírozott és végrehajtott intézkedések nem minősülnek állami támogatásnak. Az egyes tartományokban működő tejágazati tartományi egyesületek a hivatkozott ítéletekben szereplő szervezetekkel összehasonlítható szervezetek. Állami szervek soha nem voltak tagjai ezeknek a tartományi egyesületeknek. Az üléseken kizárólag szavazati jog nélkül, külső meghívottként vettek részt. Az állami szervek részvétele a tejilleték alkalmazásában, illetve a tejről és zsírról szóló törvényben előírt jogi előírások betartásának a felügyeletében nem változtat azon a tényen, hogy a projektek kiválasztása a tartományi egyesületek hatáskörébe tartozott.

(108) Ténylegesen az egyes tartományi egyesületek kezelték az illetékből eredő bevételeket, és ők határozták meg az illetékből származó források felhasználását. Ténylegesen nem jelent állami befolyást, hogy a tartományi egyesültek javaslatait állami szervek „vizsgálták felül" vagy „fogadták el", mivel ez utóbbiak kizárólag a tejről és zsírról szóló törvény 22. §-ának (2) bekezdése keretében járnak el, és céljuk annak vizsgálata volt, hogy a szereplők betartják-e a tejről és zsírról szóló törvény 22. §-ának előírásait. Az illetékből eredő forrásokat a tartományi egyesületek felhasználási javaslatai alapján használták fel, ami a Bíróság C-482/99. sz. *Stardust Marine*-ügyben 2002. május 16-án hozott ítéletével összhangban egyértelműen jelzi, hogy nincs szó állami forrásokról.

(109) A tartományi egyesületek tisztán magánszervezetek. Ez, valamint az a megállapítás, hogy a tartományi egyesületek kezelték a tejilletéket és irányították annak felhasználását, döntően amellett szól, hogy a tejilleték – a fent említett ítélettel összhangban – nem minősül állami támogatásnak.

(110) Az állami támogatás fennállása ellen szól továbbá, hogy a tejilletékből eredő források tisztán magánforrások. Olyan forrásokról van szó, amelyek az illetékfizetésre kötelezett magánvállalkozások forrásaiból származnak. A tejilleték esetében nem volt állami hozzájárulás vagy garanciavállalás, ellentétben a *Vent de Colère*-üggyel (C-262/12) és a *Plans de Campagne*-üggyel (T-139/09), amelyek esetében épp emiatt nyert megállapítást az állami támogatás fennállása.

(111) A tejilleték ezenfelül kollektív, ágazati intézkedés, ami a jelenlegi ítélkezési gyakorlattal összhangban (2014/416/EU határozat [*Val'Hor*] és C-677/11 [*Doux Élevage*]) az állami támogatás fennállása ellen szól.

(112) Kétséges továbbá, hogy az intézkedés előnyt biztosított egyes szereplőknek, ami a támogatás feltételezéséhez elengedhetetlen. Ez azzal indokolható, hogy a tejfeldolgozók és a tejtermelők számára biztosított előnyöket a tejfeldolgozóktól és így közvetve a tejtermelőktől beszedett illetékek teljes egészében kiegyenlítették, illetve „semlegesítették". Ezt erősíti meg a Bíróság C-262/12. sz. *Vent de Colère*-ügyben 2013. december 19-én hozott ítélete, amelyben az állami támogatás fennállását éppen azért állapították meg, mert a terheket nemcsak az ágazati szereplők, hanem minden belföldi villamosenergia-felhasználó viselte.

(113) Ezen – részben a tejilletékrendszer újbóli felülvizsgálatából eredő – szempontok, valamint annak alapján, hogy az érintett szövetségi tartományok fenntartották eddig képviselt álláspontjukat, arra lehet következtetni, hogy kétségek merültek fel a tekintetben, hogy a tejilletékrendszer állami támogatásnak minősül-e. A kérdést, hogy állami támogatásról van-e szó és különösen, hogy teljesül-e az „állami forrás" feltétel, az Európai Bizottságnak kell megválaszolnia.

3. ÉRTÉKELÉS

Támogatás fennállása

(114) Az EUMSZ 107. cikkének (1) bekezdése szerint a belső piaccal összeegyeztethetetlen a tagállamok által vagy állami forrásból bármilyen formában nyújtott olyan támogatás, amely bizonyos vállalkozásoknak vagy bizonyos áruk termelésének előnyben részesítése által torzítja a versenyt, vagy a verseny torzításával fenyeget, amennyiben befolyásolja a tagállamok közötti kereskedelmet.

Állam által vagy állami forrásból nyújtott támogatások

(115) A rendelkezésre álló információk, valamint különösen az érdekeltek és a német hatóságok által benyújtott észrevételek alapján meg kell vizsgálni, hogy a tejilletékből származó források az EUMSZ 107. cikkének (1) bekezdése szerinti állami forrásnak minősülnek-e.

(116) Az állandó ítélkezési gyakorlat szerint nem szabad különbséget tenni azon esetek között, amelyekben a támogatást közvetlenül az állam nyújtja és azon esetek között, amelyekben azt az állam által kijelölt vagy létrehozott állami vagy magánszervezet nyújtja ([32]). Ahhoz, hogy a nyújtott előnyök az EUMSZ 107. cikkének (1) bekezdése szerinti állami támogatásnak minősüljenek, azokat először is közvetlenül vagy közvetve állami forrásból kell nyújtani, másodszor pedig az államnak betudhatónak kell lenniük ([33]).

(117) Az e határozat 2. szakaszában ismertetett intézkedések tekintetében nyilvánvaló, hogy a támogatásokat a szövetségi tartományok jogszabályai alapján nyújtják, amelyek jogi keretét a tejről és zsírról szóló törvény képezi.

(118) Különösen a tejről és zsírról szóló törvény 22. §-a (1) bekezdésének első mondata előírja, hogy a tartományi kormányok a tartományi egyesülettel vagy a szakmai szervezetekkel egyeztetve a tejágazat támogatása érdekében a tejfeldolgozóktól, a tejbegyűjtő központoktól és tejüzemektől a beszállított tej után kilogrammonként legfeljebb 0,1 eurócent összegű illetéket szedhetnek be. A tejről és zsírról szóló törvény 22. §-a (1) bekezdésének második mondata szerint a tartományi kormányok a tartományi egyesület vagy a szakmai szervezetek együttes kérelmére a beszállított tej után kilogrammonként legfeljebb 0,2 eurócent illetéket szedhetnek be, ha az első mondat szerint előírt illeték nem elegendő a feladatok teljesítéséhez.

(119) A tartományi kormányok a tejilletéket az érintett tartományi egyesülettel „egyeztetve" szedik be. Az egyeztetés azonban jelentősen gyengébb részvételi forma, mint az egyetértés. Miközben az „egyetértés" azt jelenti, hogy egy jogi aktus (jogszerű) elfogadásához szükség van egy másik szervezet (például jogalkotási szerv, hatóság) beleegyezésére, egy döntés ellenben, amelyet egy másik szervezettel „egyeztetve" kell meghozni, végül is nem függ annak a szervezetnek a beleegyezésétől. A német közigazgatási jog egyes területein létezik a részvételi formák ilyen megkülönböztetése ([34]). Mivel a tejről és zsírról szóló törvény 22. §-a (1) bekezdésének első mondata részvételi

([32]) A Bíróság C-126/01. sz., Ministère de l'Économie, des Finances et de l'Industrie kontra GEMO ügyben 2003. november 20-án hozott ítéletének (ECLI:EU:C:2003:622) 23. pontja.

([33]) A Bíróság C-126/01. sz., Ministère de l'Économie, des Finances et de l'Industrie kontra GEMO ügyben 2003. november 20-án hozott ítéletének (ECLI:EU:C:2003:622) 24. pontja.

([34]) Például: a Baugesetzbuch (BauGB) 37. §-a (2) bekezdésének harmadik mondata, a BNatSchG 17. §-ának (1) és (2) bekezdése, 18. §-ának (3) és (4) bekezdése, 22. §-ának (5) bekezdése, az AEG 2. §-ának (7) bekezdése, 11. §-ának (2), (3) bekezdése, 12. §-ának (7) bekezdése, 14. §-a (4) bekezdésének 2. pontja, 26. §-ának (3) bekezdése, 35a. §-ának (3) bekezdése. A BNatSchG korábbi 9. §-ához lásd a szövetségi közigazgatási bíróság (Bundesverwaltungsgericht) 1993. április 29-i ítéletének (Az: 7 A 4/93) 22. pontját („*… egy »egyeztetéssel« hozott döntéshez az »egyetértéssel« hozott döntéssel szemben nincs szükség akarategységre. Nem jelent többet, mint a másik hatóság (szakértői szempontból való) meghallgatását, amely ezáltal lehetőséget kap az eljárással kapcsolatos elképzelésének megismertetésére*"), valamint az AEG korábbi 18. §-a (2) bekezdése második mondatának 2. pontjához lásd a szövetségi közigazgatási bíróság 2000. október 31-i ítéletének (Az: 11 VR 12/00) 5. pontját („*Az AEG 18. § (2) bekezdésének első mondatának 2. pontjában előírt, a kérelmezővel való egyeztetés, amely az egyetértéssel szemben nem kíván akarategységet …*"), valamint 2005. február 7-i ítéletének (Az: 9 VR 15/04) 11. pontját („*Az aszerint egyedül előírt, a kérelmezővel való egyeztetést […] a tervengedélyezési hatóság biztosította azáltal, hogy a kérelmezőnek […]lehetőséget biztosított véleményének előterjesztésére*").

formaként az egyeztetést írja elő, az illeték kivetésének *hatásköre*, valamint az arról való *döntés* a tartományi kormányok kezében van ([35]). A tartományi egyesületeket ellenben kizárólag a 22. § szerint meghozandó intézkedések *előkészítésébe* és *technikai végrehajtásába „vonják be"* (a tejről és zsírról szóló törvény 14. §-ának (1) bekezdése), és e tekintetben a legfelsőbb tartományi hatóság *felügyelete* alá tartoznak (a tejről és zsírról szóló törvény 14. §-ának (2) és (4) bekezdése).

(120) Az egyes szövetségi tartományokban a tejilleték *kivetésének* jogalapját ennek megfelelően az illeték kivetésének részletes szabályairól, többek között az illeték mértékéről szóló tartományi rendeletek képezik ([36]). Ezáltal (az érintett tartományi kormány által képviselt) állam az, amely szabályozza az illeték kivetését. A fenti (119) preambulumbekezdésben kifejtettek szerint ennek az sem mond ellent, hogy a szóban forgó rendeleteket a tejágazat érintett tartományi egyesületeivel egyeztetve bocsátották ki.

(121) A szóban forgó esetben az illetéket magánvállalkozásoktól szedik be. Az ebből az illetékből származó bevételek az érintett tartomány költségvetésébe folynak be, mielőtt azokat különböző támogatási intézkedésekhez használják fel, és azokat a tejről és zsírról szóló törvény 22. §-a (3) bekezdése első mondatának megfelelően elkülönítve kezelik. A vonatkozó költségvetési rendelet 23. §-a szerint (lásd a (25) preambulumbekezdést) meghatározott célok (támogatások) elérése érdekében a tartományi igazgatáson kívüli szervek számára kiadások és kifizetési kötelezettségvállalások csak abban az esetben megengedettek, ha a tartománynak jelentős érdeke fűződik a szóban forgó szervek általi teljesítéshez, és ez az érdek támogatások nélkül nem vagy nem kellő mértékben érvényesíthető. Ez a rendelkezés magában foglalja az államnak az intézkedés végrehajtásához fűződő érdekét.

(122) Az érdekeltek és Németország által felvetett érvekre válaszul a Bizottság a következőket állapítja meg:

(123) Az MPBW azon állításának, hogy a tejilletékrendszer nem terheli a baden-württembergi költségvetést ((60)–(63) preambulumbekezdés) először is ellentmond az, hogy a tejilletékből eredő forrásokat egy külön jogcímcsoportban tartják nyilván ((61) preambulumbekezdés). Általánosságban érvényes, hogy még ha a támogatáshoz használt forrás a magánszférához tartozó személyek által befizetett díjból (illetékből) származik is, a költségvetés megterhelését és ezzel állami források felhasználását kell feltételezni, ha ezek a források először a költségvetésbe folynak be. E tekintetben jelentős különbség van az MPBW által említett *PreussenElektra*-ügyhöz képest, amely egy minimális térítési rendszerrel foglalkozott, és amelynél a szóban forgó pénzügyi forrás soha nem folyt be a költségvetésbe, illetve az állam semmilyen más módon nem gyakorolt felügyeletet (még harmadik feleken keresztül sem). Következésképpen az említett esetben az állami források felhasználása kizárt volt ([37]).

(124) Ezenkívül kizárólag abból a körülményből, hogy az MPBW a tej minőségének ellenőrzésére irányuló vizsgálatok lefolytatásához a tejilletékből származó forrásokon kívül nem részesült az adókból vagy más állami bevételekből származó forrásokból, nem következik, hogy a szóban forgó kifizetések nem minősülnek állami forrásnak. A Bizottság vonatkozó határozathozatali gyakorlata szerint a kizárólag adójellegű forrásokból finanszírozott intézkedések az EUMSZ 107. cikke (1) bekezdésének első mondata értelmében támogatásnak minősülnek ([38]).

(125) Az LVN azon állításával kapcsolatosan, hogy döntően a tartományi egyesületek határoznak az illeték tejfeldolgozókra történő kivetéséről ((82)–(86) és (91) preambulumbekezdés), a Bizottság megállapítja, hogy a szövetségi állam a tejről és zsírról szóló törvény 22. §-ának (1) bekezdésével, tehát jogszabály útján a *tartományi kormányokat* hatalmazta fel tejilleték kivetésére. Az említett rendelkezés többek között előírja, hogy a tejilleték mértéke rendszerint kilogrammonként legfeljebb 0,1 eurócent lehet, és hogy a tartományi kormányok a tartományi egyesület vagy a szakmai szervezetek együttes *kérelmére* a beszállított tej után kilogrammonként legfeljebb 0,2 eurócent összegű illetéket vethetnek ki.

([35]) Lásd még a tejről és zsírról szóló törvény 22. §-a (1) bekezdésének hatodik mondatát, amelyben hivatkozik a tartományi kormányok „hatáskörére" (és a hatáskör legfelsőbb tartományi hatóságra való átruházásának lehetőségére), valamint a tejről és zsírról szóló törvény 23. §-ának (2) bekezdését, amely szerint az illetékek kivetése az adózás rendjéről szóló törvény (Abgabenordnung) rendelkezései alapján történik, ami adókivetési határozat vagy hasonló közigazgatási jogi aktus kibocsátását feltételezi (lásd az Abgabenordnung 122. és 251. §-át). A tejről és zsírról szóló törvény 14. §-ának (3) bekezdése szerint azonban az államra háruló feladatok nem ruházhatók át a tartományi egyesületekre.

([36]) Baden-Württemberg esetében: a tejágazati illetékek kivetéséről szóló, 2004. május 18-i rendelet (GBl. 350. o.), amelyet a Vidékfejlesztési és Fogyasztóvédelmi Minisztériumnak (Ministerium für Ländlichen Raum und Verbraucherschutz) a tejágazati illetékek kivetéséről szóló rendelet hatályon kívül helyezéséről szóló, 2013. február 14-i rendelete hatályon kívül helyezett.
Bajorország esetében: a legutóbb a 2012. november 29-i rendelettel módosított, a tejilletékről szóló, 2007. október 17-i rendelet (BayMilchUmlV) (GVBl 2007., 727. o.).

([37]) Lásd a Bíróság C-379/98. sz. PreussenElektra-ügyben 2001. március 13-án hozott ítéletének (ECLI:EU:C:2001:160) 7. és 8. pontját; a Törvényszék T-52/12. sz., Görögország kontra Bizottság ügyben 2014. július 16-án hozott ítéletének (ECLI:EU:T:2014:677) 119. és 120. pontját; a PreussenElektra-ügytől való megkülönböztetéshez lásd a Törvényszék T-251/11. sz., Ausztria kontra Bizottság ügyben 2014. december 11-én hozott ítéletének (ECLI:EU:T:2014:1060) 56–71. és 82. pontját.

([38]) Lásd többek között az SA.35932 (2013/N) Hollandia – Fonds teeltangelegenheden ügyben hozott határozat (31)–(35) preambulumbekezdését.

(126) Ezenfelül a tejről és zsírról szóló törvény 22. §-a (2) bekezdésének 1–6. pontja meghatározza, hogy a tejilletékből származó források milyen célokra használhatók fel.

(127) A tejről és zsírról szóló törvény 22. §-a (3) bekezdésének harmadik mondata értelmében a tartományi egyesületekkel vagy a szakmai szervezetekkel a források felhasználása előtt csupán egyeztetni kell.

(128) Ebből következik, hogy bár az állam (szövetségi szinten) felruházta a tartományi egyesületeket bizonyos részvételi jogokkal, ugyanakkor egyértelmű jogi kereteket jelölt ki a tejilleték mértékének és a források felhasználásának meghatározásánál, és erről végül is az érintett tartományi kormányok (vagy hatáskör-átruházás esetén a legfelsőbb tartományi hatóságok) dönthetnek. Eszerint például a tartományi egyesületek kérelmére nem lehet az illeték mértékét kilogrammonként 0,2 eurócent fölé emelni, vagy a forrásokat a tejről és zsírról szóló törvény 22. §-a (2) bekezdésének 1–6. pontjában felsoroltakon kívüli célokra használni. Ezenkívül a felhasználás tekintetében előírt egyeztetési kötelezettség (a tejről és zsírról szóló törvény 22. §-a (3) bekezdésének harmadik mondata) nem jelenti, hogy az egyeztetésben részt vevők véleményéhez igazodni kell. A forrásfelhasználásról a végleges döntést az érintett tartományi hatóságok, tehát az állam hozza meg.

(129) E tekintetben jelentős különbség van az LVN által említett *Doux Élevage*-ügyhöz képest. A tejilleték kivetését és a vonatkozó forrásfelhasználást az állam két szinten, nevezetesen szövetségi és tartományi szinten szabályozza. Németországban a jogalkotó nemcsak felhatalmazta a tartományi kormányt az illeték kivetésének hatáskörével, hanem szövetségi jogszabállyal korlátozta, hogy tartományi szinten milyen mértékben rendelkezhetnek az illetékből eredő forrásokkal. A tartományi egyesületek például még kérelem útján sem kísérelhetik meg a tejről és zsírról szóló törvény 22. §-a (2) bekezdésének (1)–(6) pontjában meghatározott támogatási célok módosítását. Ilyen állami korlátozás a *Val'Hor*-ügy és a *Doux Élevage*-ügy alapját képező tényállásban nem szerepelt.

(130) A tejről és zsírról szóló törvény ezenkívül nem tekinthető egy ágazati szervezet tisztán gazdasági érdekeinek érvényesítésére szolgáló eszköznek sem. A tejről és zsírról szóló törvény 14. §-a ugyan előírja, hogy az ilyen szervezetben képviseletet kell biztosítani a mezőgazdasági szakmai szervezetek, tejfeldolgozók és a tejkereskedelemben működő szereplők számára, amennyiben ezt az igényüket jelzik, emellett azonban biztosítani kell az egyesület szerveiben a fogyasztók megfelelő képviseletét is. Ezekkel a részvételi és képviseleti követelményekkel biztosítja a jogalkotó (azaz az állam), hogy a tejről és zsírról szóló törvényben előírt közérdekű célok előmozdításával nem csupán egy ágazat támogatása, hanem minden érdek széles körű képviselete megvalósul.

(131) A *Doux Élevage*-üggyel szemben a tejről és zsírról szóló törvényben meghatározott támogatási célok nem maguk az ágazati szervezetek által meghatározott és bevezetett célok ([39]). Különösen a tejről és zsírról szóló törvény 22. §-ának (2) bekezdésében meghatározott 1. célkitűzésben („A minőség előmozdítása és megőrzése az e törvény 10. §-a, illetve a tejről szóló, 1930. július 31-i törvény (Reichsgesetzbl. I., 421. o.) 37. §-a szerinti előírások alapján") és 2. célkitűzésben („A higiénia javítása a tej és a tejtermékek előállítása, szállítása, felhasználása és feldolgozása, valamint értékesítése során") meghatározott célok – a *Doux Élevage*-üggyel ([40]) ellentétben – olyan jellemzőket hordoznak, amelyek állami hatóságok által meghatározott politika részét képezik és állami feladatokra utalnak, amelyek a tejről és zsírról szóló törvény 14. §-ának (3) bekezdése értelmében eleve nem ruházhatók át tartományi egyesületekre.

(132) A *Doux Élevage*-üggyel ellentétben ezenkívül az esedékes tejilleték fizetésének elmaradása esetén behajtásukhoz nem a rendes polgári vagy kereskedelmi jogi bírósági eljárásokat veszik igénybe ([41]). A tejről és zsírról szóló törvény 23. §-ának (2) bekezdése ugyanis előírja, hogy az illetékek behajtása az adózás rendjéről szóló német törvény (Abgabenordung) és annak végrehajtási szabályai alapján történhet. Az érintett tartományok a tejilleték kivetéséről szóló vonatkozó rendeletben az adózás rendjéről szóló törvény és annak végrehajtási szabályai szerinti megfelelő behajtást írtak elő ([42]). Az adózás rendjéről szóló törvény a német jogrendszerben a közjog részét képezi. Németországban a közjogi követeléseket közigazgatási úton, a magánjogi követeléseket pedig bírósági úton hajtják végre. A közigazgatási út a bírósági úttal összehasonlítva a végrehajtás hatékonyabb módját képviseli, mivel a hatóságok egy igazgatási aktus kibocsátásával végrehajtási jogosultságot szerezhetnek ([43]), amelyet ezzel szemben a magánjogi követelések esetében bírósági úton lehet megszerezni ([44]). Ez azt jelzi, hogy az illetékből származó forrásokból finanszírozott állami célok időben történő megvalósításának biztosítása érdekében az állam az esedékes illeték lehető legeredményesebb és legteljesebb beszedésében (és adott esetben behajtásában) érdekelt.

([39]) A Bíróság C-677/11. sz. Doux Élevage-ügyben 2013. május 30-án hozott ítéletének (ECLI:EU:C:2013:348) 40. pontja.
([40]) A Bíróság C-677/11. sz. Doux Élevage-ügyben 2013. május 30-án hozott ítéletének (ECLI:EU:C:2013:348) 31. pontja.
([41]) A Bíróság C-677/11. sz. Doux Élevage-ügyben 2013. május 30-án hozott ítéletének (ECLI:EU:C:2013:348) 32. pontja.
([42]) Lásd például a tejilletékről szóló, 2007. október 17-i bajorországi rendelet 6. §-ának (3) bekezdését.
([43]) Lásd például a tejilletékről szóló, 2007. október 17-i bajorországi rendelet 5. §-át.
([44]) Lásd a Bíróság C-527/12. sz., Bizottság kontra Németország ügyben 2014. szeptember 11-én hozott ítéletének (ECLI:EU:C:2014:2193) 41. és 56. pontját.

(133) A fentiek alapján a Bizottság tehát visszautasítja az LVN azon állítását, miszerint a tejilletékből származó források nem minősülnek az EUMSZ 107. cikkének (1) bekezdése szerinti állami támogatásnak.

(134) Ebből az következik, hogy a szóban forgó illetékbevételeket állami ellenőrzés alatt állónak kell tekinteni ([45]), és hogy a tejilletékből származó forrásokból finanszírozott intézkedéseket állami forrásból biztosították, és azok az államnak tudhatók be.

(135) Ez egyébként a Bajorországban a tej minőségének ellenőrzésére szolgáló, szóban forgó vizsgálatok finanszírozására használt általános költségvetési forrásokra még inkább érvényes. E források is az EUMSZ 107. cikkének (1) bekezdése szerinti állami forrásnak minősülnek.

Szelektív/bizonyos vállalkozásoknak juttatott előny

(136) Az állami források kedvezményezettje először is az MPBW és az MPBY. Ezek a szervezetek az állam megbízásából végeznek laboratóriumi vizsgálatokat. Ezek a laboratóriumi vizsgálatok azonban végső soron a tejfeldolgozók javát szolgálják, mert a jogszabályok ez utóbbiakat kötelezik a hozzájuk beszállított tej vizsgálatára. A laboratóriumi vizsgálatok tehát az MPBW és az MPBY által a tejfeldolgozóknak is nyújtott szolgáltatások. A tejfeldolgozók tehát természetbeni szolgáltatás formájában nyújtott támogatás kedvezményezettjeinek tekinthetők. A tejfeldolgozók kétségtelenül az EUMSZ 107. cikkének (1) bekezdése szerinti vállalkozásnak minősülnek. Az esetleges előnyben ebben az értelemben csak „bizonyos vállalkozások" részesülnek, mivel a tejfeldolgozási ágazat mellett Németországban még számos más ágazat létezik, amelyek nem élvezik a szóban forgó intézkedés előnyeit. Következésképpen az esetleges előnyben részesítés szelektív.

(137) A tej minőségéről szóló rendelet 1. §-ának (1) bekezdése szerint a tejfeldolgozóknak mint a tej kereskedelmi átvevőinek a nekik beszállított valamennyi tejet meg kell vizsgálniuk vagy meg kell vizsgáltatniuk. Ahogy a tejfeldolgozók által végzett vizsgálatnál a költségek a tejfeldolgozókat terhelik, a vizsgálat céljából a vizsgálati szerveknek történő leadásnál felmerülő költségek is tipikus működési költségnek tekintendők, amelyeket az érintett vállalkozásoknak, azaz a tejfeldolgozóknak mint a nemzeti szabályozás alapján kötelezetteknek rendszerint maguknak kell fizetniük. A Bizottság ezért abból indul ki, hogy a tejfeldolgozók Baden-Württembergben a laboratóriumi vizsgálatokra illetékekből származó forrásokból fizetett visszatérítés, Bajorországban pedig az illetékekből és az általános költségvetésből származó forrásokból fizetett visszatérítés révén előnyben részesülnek, ami a (136) preambulumbekezdésben kifejtettek szerint szelektív hatást fejt ki.

(138) Ezzel összefüggésben azt is meg kell vizsgálni, hogy az elvégzett laboratóriumi vizsgálatok összefüggésben állnake gazdasági tevékenységgel.

(139) Németország szerint a tejvizsgálatot végző szervek a tej minőségének ellenőrzésére irányuló vizsgálatoknál állami feladatokat látnak el (lásd a fenti (26) preambulumbekezdést). A tej minőségének ellenőrzésére irányuló vizsgálatokat ténylegesen közjogi előírások, nevezetesen a tej minőségéről szóló rendelet alapján végzik. A tej minőségéről szóló rendelet 1. §-ának (1) bekezdésében előírt vizsgálati kötelezettség közérdekű célt szolgál (a tejről és zsírról szóló törvény 10. §-a értelmében a tej minőségének biztosítása) és közjogi szabálysértési intézkedésekkel kikényszeríthető. Ebből azonban nem következik, hogy a tej minőségének ellenőrzésére szolgáló vizsgálatok illetékből történő finanszírozása nincs összefüggésben a vállalkozás által gyakorolt gazdasági tevékenységgel ([46]). Sokkal inkább a sokféle szabályozási követelmény (például termékbiztonság, környezetvédelmi előírások stb.) egyikéről van szó, amelyet a gazdasági szereplőknek (ebben az esetben a tejfeldolgozóknak) gazdasági tevékenységük során be kell tartaniuk. A tej minőségének ellenőrzése egyébként nem jelent az európai uniós állami támogatási szabályoknak az általános gazdasági érdekű szolgáltatások nyújtásának ellentételezésére való alkalmazásáról szóló bizottsági közlemény ([47]) (16) preambulumbekezdése szerinti olyan tevékenységet, amely az állam alapvető funkcióinak részét képezné.

(140) A tej minőségéről szóló rendelet 1. §-ának (1) bekezdése vizsgálati kötelezettséget ró a tejfeldolgozókra. Ehhez a vizsgálati kötelezettséghez kapcsolódik az a kötelezettség, hogy a felmerülő költségeket, tehát a laboratóriumi vizsgálatok tejvizsgálatot végző szervnél keletkező költségeit viselniük kell (lásd a fenti (137) preambulumbekezdést). Ez egyértelműen abból adódik, hogy a vizsgálatok elvégzése feltétele annak, hogy tejfeldolgozók a megfelelően megvizsgált tejet eladhassák. A vállalkozásoknak azonban a termékeik forgalmazásával kapcsolatos költségeket mint tipikus működési költségeket maguknak kell viselniük. Ennek megfelelően Baden-Württembergen és Bajorországon kívül a többi tartományban, amelyekben a tej minőségéről szóló rendelet éppúgy hatályban van, az érintett tejfeldolgozóknak nem térítik meg a vizsgálati költségeket illetékből származó forrásokból, azaz azokban nem mentesítik őket olyan költségektől, amelyeket alapvetően nekik kell viselniük. A tej tejfeldolgozók

([45]) A Bíróság C-677/11. sz. Doux Élevage-ügyben 2013. május 30-án hozott ítéletének (ECLI:EU:C:2013:348) 32., 35. és 38. pontja.

([46]) Lásd a Törvényszék T-538/11. sz., Belgium kontra Bizottság ügyben 2015. március 25-én hozott ítéletének (ECLI:EU:T:2015:188) 96. pontját, amely szerint „az, hogy a terhet a nemzeti szabályozás írja elő a vállalkozások számára, amely tehát szükségszerűen a közhatalmi jogköröknek az érintett tagállam általi gyakorlásához kapcsolódik, nem ellentétes azzal, hogy az említett terhet »a vállalkozás költségvetésére általában nehezedő tehernek« lehessen minősíteni."

([47]) HL C 8., 2012.1.11., 4. o.

általi értékesítése kétségtelenül gazdasági tevékenység. A vizsgálati költségek illetékből származó forrásokból való visszatérítésével a baden-württembergi és a bajorországi tejfeldolgozókat így olyan költségektől mentesítik, amelyeket gazdasági tevékenységük gyakorlása keretében általában maguknak kell viselniük.

(141) Németország azon állításával kapcsolatosan, hogy nem a szövetségi jog képezi a tejfeldolgozók költségviselésére vonatkozó hivatkozási keretrendszert, és ezért nem indokolhatja a szelektivitást ((31)–(38) preambulumbekezdés), meg kell állapítani, hogy a vizsgálati kötelezettséget, amelyből a fizetési kötelezettség adódik, kizárólag a szövetségi jog, nevezetesen a tej minőségéről szóló rendelet 1. §-ának (1) bekezdése szabályozza.

(142) A fentiekben említettek szerint a tej minőségéről szóló rendelet 1. §-ának (1) bekezdése előírja, hogy a tejfeldolgozók kötelesek a nekik szállított tejet megvizsgálni (lásd még a (139) és (142) preambulumbekezdést). Bár a tej minőségéről szóló rendelet 6. §-a felruházza bizonyos hatáskörrel a tartományokat, különösen ami a tejről és zsírról szóló törvény 2. §-a szerinti mintavétel szabályozását illeti, az ilyen rendelkezések azonban nem mondhatnak ellent általában a tej minőségéről szóló rendeletnek és ezáltal a tej minőségéről szóló rendelet 1. §-ának.

(143) Ugyanezzel összefüggésben a szövetség és a tartományok közötti hatáskörmegosztás kérdésében Németország utalt a tejről és zsírról szóló törvény 10. §-ának (2) bekezdésére ((37) preambulumbekezdés). Ez a rendelkezés előírja, hogy a tartományi kormányok meghatározhatnak előírásokat a tej minőségének ellenőrzésére szolgáló vizsgálatokkal kapcsolatban, amennyiben azt a szövetségi minisztérium nem tette meg. A fentiek szerint azonban ezt az illetékes szövetségi minisztérium a tej minőségéről szóló rendeleten keresztül megtette. A tejről és zsírról szóló törvény 22. §-a (1) bekezdésének első mondata felhatalmazza a tartományi kormányokat arra, hogy illetékeket vessenek ki. A tejről és zsírról szóló törvény ugyanakkor korlátozza a tartományok önállóságát az illeték mértékének, valamint a tejről és zsírról szóló törvény 22. §-a (2) bekezdésének 1–6. pontja szerinti támogatható intézkedések korlátozásával.

(144) A Németország által ezzel összefüggésben említett *Portugália kontra Bizottság* üggyel ([48]) ((31)–(38) preambulumbekezdés) kapcsolatosan a Bizottság megállapítja, hogy az egy differenciált adórendszerrel foglalkozott, amelytől a szóban forgó ügy jelentősen eltér. Ha azonban Németországhoz hasonlóan megpróbáljuk alkalmazni a *Portugália kontra Bizottság* ügy megállapításait a szóban forgó ügyre, abban az esetben az említett ügy (64) preambulumbekezdése szerinti hivatkozási keretrendszer a fent említett, a tej minőségéről szóló rendelet 1. §-ának (1) bekezdésében meghatározott költségviselési kötelezettség lenne. Ezt a hivatkozási keretrendszert azonban a szövetségi állam, azaz a *Portugália kontra Bizottság* ügy szerinti „központi kormány" szabályozta. A szóban forgó költségek illetékből származó forrásokból történő megtérítése tehát az említett (64) preambulumbekezdés a contrario értelmezése alapján szelektív előnyt eredményez.

(145) A Bizottság továbbá úgy ítéli meg, hogy egy szelektív előny fennállása nem tagadható azért, mert a tejfeldolgozók az elvégzett ellenőrzések ellenértékét a tejilleték megfizetésével már kiegyenlítették. A Bizottság inkább Németország és az MPBW azon kijelentését utasítja el, hogy a díj megfelel az ellenszolgáltatásként nyújtott szolgáltatás gazdasági költségének ((39) preambulumbekezdés). Amint az az eljárás megindításáról szóló határozat 2.6. szakaszából kiderül, a tejilletékből származó forrásokból számos különböző intézkedést finanszíroznak. Az intézkedések jellegéből adódóan az egyes vállalkozások által bizonyos intézkedések nyomán elért előny nem feltétlenül felel meg a korábban befizetett illetékek összegének. Bajorország esetében ezenfelül a finanszírozás nemcsak az illetékekből, hanem az általános költségvetésből származó forrásokból is történik, és ezzel a „kompenzáció" eleve kizárt.

(146) A Bizottság ezért megállapítja, hogy a baden-württembergi és bajorországi tejfeldolgozók a tej minőségének ellenőrzésére irányuló vizsgálatokkal kapcsolatos költségek illetékekből származó forrásokból történő visszatérítésével előnyben részesültek.

A verseny torzítása és a kereskedelemre gyakorolt hatás

(147) A Bíróság ítélkezési gyakorlata szerint állami támogatás nyújtása megerősíti az érintett vállalkozás versenyhelyzetét, ami a versengő vállalkozásokkal szemben általában torzítja a versenyt, mivel ez utóbbiak nem részesülnek támogatásban ([49]). Az Unión belül folyó kereskedelemben érintett piacon működő vállalkozásnak nyújtott támogatás még abban az esetben is befolyásolhatja a tagállamok közötti kereskedelmet ([50]), ha a

([48]) Lásd a Bíróság C-88/03. sz., Portugália kontra Bizottság ügyben 2006. szeptember 6-án hozott ítéletét (ECLI:EU:C:2006:511).
([49]) A Bíróság 730/79. sz., Philip Morris Holland BV kontra Bizottság ügyben 1980. szeptember 17-én hozott ítéletének (ECLI:EU:C:1980:209) 11. és 12. pontja.
([50]) Lásd különösen a Bíróság 102/87. sz., Francia Köztársaság kontra Bizottság ügyben 1988. július 13-án hozott ítéletét (ECLI:EU:C:1988:391).

kedvezményezett vállalkozás maga egyáltalán nem vesz részt a Közösségen belüli kereskedelemben ([51]). A 2001 és 2012 közötti időszakban a mezőgazdasági termékek Unión belüli kereskedelme jelentős méreteket öltött. A Kombinált Nómenklatúra 0401 vámtartifaszáma alá tartozó termékek (Tej és tejszín nem sűrítve, cukor vagy más édesítőanyag hozzáadása nélkül) ([52]) Németországba, illetve Németországból történő, Közösségen belüli importja és exportja 2011-ben például elérte az 1 200 millió, illetve a 957 millió EUR-t ([53]).

(148) Az e határozatban vizsgált intézkedések agrárágazati tevékenységek támogatására szolgáltak. Különösen a tejfeldolgozók tevékenysége volt érintett. A fentiekben említettek szerint a tejfeldolgozók termékeinek Unión belüli kereskedelme jelentős mértékű volt. A Bizottság tehát úgy ítéli meg, hogy a szóban forgó intézkedések alkalmasak voltak arra, hogy befolyásolják a tagállamok közötti kereskedelmet.

(149) Tekintettel a mezőgazdasági termékek jelentős mértékű kereskedelmére feltételezhető, hogy a szóban forgó intézkedések torzították a versenyt, vagy a verseny torzításával fenyegettek, és alkalmasak voltak arra, hogy befolyásolják a tagállamok közötti kereskedelmet.

Létező támogatás/új támogatás

(150) Az EUMSZ 108. cikkének (1) bekezdése értelmében a Bizottságnak a tagállamokkal együttműködve folyamatosan vizsgálnia kell a létező támogatásokat. Ennek érdekében a Bizottság a létező támogatási programok vizsgálatához a tagállamoktól minden szükséges információt bekérhet, és adott esetben megfelelő intézkedéseket javasolhat.

(151) A 659/1999/EK rendelet 1. cikke b) pontjának i. alpontja szerint a„létező támogatás” fogalma alá tartozik minden támogatás, amely „a Szerződésnek az érintett tagállamokban történő hatálybalépését megelőzően már létezett, és annak hatálybalépését követően is alkalmazható”.

(152) A 659/1999/EK rendelet 1. cikkének c) pontja alapján egy létező támogatás módosítása azonban azt eredményezi, hogy az adott támogatás „új támogatássá” alakul. A 794/2004/EK bizottsági rendelet ([54]) 4. cikke szerint a létező támogatás módosítása alatt „…– a tisztán formai vagy adminisztratív jellegű módosítások kivételével – minden olyan változtatás értendő, amely nem befolyásolhatja a támogatási intézkedésnek a közös piaccal való összeegyeztethetőségének értékelését”.

(153) Az ítélkezési gyakorlat ([55]) szerint az eredeti támogatási program csak abban az esetben válik új támogatási programmá, ha a módosítás annak lényegét érinti; ilyen lényegi módosításról nem lehet azonban szó, ha az új elem egyértelműen elválasztható az eredeti támogatási programtól.

(154) Az EUMSZ 108. cikkének (3) bekezdése szerint a Bizottságnak minden új támogatást be kell jelenteni, és azok mindaddig nem hajthatók végre, amíg a Bizottság azokat nem engedélyezte (végrehajtási tilalom).

(155) A 659/1999/EK rendelet 1. cikkének f) pontja alapján az EUMSZ 108. cikkének (3) bekezdésének megsértésével bevezetett új támogatás jogellenes.

(156) Az illetékes szövetségi minisztérium és a szövetségi tartományok a tejről és zsírról szóló törvény alapján és a rájuk ruházott hatáskör keretében (lásd a fenti (24) preambulumbekezdést) az e határozatban vizsgált intézkedések jogalapját képező végrehajtási intézkedéseket fogadtak el. A német hatóságok a tejről és zsírról szóló törvény kivételével (amely csak egy keretjogszabály és a tartományi szabályozásokra vonatkozó felhatalmazó rendelkezés, de nem szabályozza a pénzügyi támogatási jogosultságot) nem nyújtottak be olyan információkat, amelyek bizonyították volna, hogy létezik a vizsgálat időszakában még eredeti tartalommal hatályban lévő, 1958 előtt elfogadott jogalap. Az illeték kivetéséről szóló hatályos rendeleteket 2004-ben (Baden-Württemberg), illetve

([51]) A Bíróság C-518/13. sz., Eventech Ltd kontra Parking Adjudicator ügyben 2015. január 14-én hozott ítéletének (ECLI:EU:C:2015:9) 67. pontja.

([52]) A Bizottság 2012. október 9-i 927/2012/EU végrehajtási rendelete a vám- és a statisztikai nómenklatúráról, valamint a Közös Vámtarifáról szóló 2658/87/EGK tanácsi rendelet I. mellékletének módosításáról (HL L 304., 2012.10.31., 1. o.).

([53]) Forrás: Eurostat.

([54]) A Bizottság 2004. április 21-i 794/2004/EK rendelete az EK-Szerződés 93. cikkének alkalmazására vonatkozó részletes szabályok megállapításáról szóló 659/1999/EK tanácsi rendelet végrehajtásáról (HL L 140., 2004.4.30. 1. o.).

([55]) A Törvényszék T-195/01. sz. és T-207/01. sz., Gibraltár kontra Bizottság egyesített ügyekben 2002. április 30-án hozott ítéletének (ECLI:EU:T:2002:111) 111. pontja.

2007-ben (Bajorország) fogadták el (lásd a (24) preambulumbekezdést). A források felhasználásának jogalapját a szövetségi tartományok költségvetési rendeletei képezik, amelyeknek a felhasználási cél tekintetében kizárólag a tejről és zsírról szóló törvény 22. §-a (2) bekezdésében meghatározott keretnek kell megfelelniük. Ennek alapján a tartományi hatóságok a vonatkozó költségvetési évben felhasználási aktusok útján engedélyezik a forrásfelhasználást. A szóban forgó intézkedések ezért új támogatásnak minősülnek, amelyekre vonatkozik az EUMSZ 108. cikkének (3) bekezdése szerinti bejelentési kötelezettség. Mivel azonban Németország a szóban forgó támogatási programot egyáltalán nem jelentette be, az jogellenes (a 659/1999/EK rendelet 1. cikkének b) pontja).

(157) Ennek alapján szükségtelen Németország azon állításának megtárgyalása, hogy a szóban forgó BW 1 és BY 1 intézkedés nem tartozik a célzott intézkedések alá ((50)–(56) preambulumbekezdés), mert ez a kijelentés azon a feltételezésen alapul, hogy alapvetően létező támogatásokról van szó, ami a fentiekben kifejtettek alapján nem helytálló.

A tej minőségének ellenőrzésére irányuló vizsgálatok összeegyeztethetőségének értékelése

(158) A 2001. november 28. és 2006. december 31. között a tej minőségének ellenőrzésére irányuló vizsgálatokkal kapcsolatos költségek visszatérítéséhez nyújtott támogatásokat a Bizottság a 2000 és 2006 közötti időszakra vonatkozó keretszabály alapján megvizsgálta és a 2013. július 17-i határozat (C(2013) 4457 final) keretében a belső piaccal összeegyeztethető támogatásokként engedélyezte (a pozitív határozat (162)–(165) preambulumbekezdése).

Alkalmazandó előírások

(159) Az EUMSZ 107. cikke (3) bekezdésének c) pontja szerint a belső piaccal összeegyeztethetőnek tekinthető az egyes gazdasági tevékenységek vagy gazdasági területek fejlődését előmozdító támogatás, amennyiben az ilyen támogatás nem befolyásolja hátrányosan a kereskedelmi feltételeket a közös érdekkel ellentétes mértékben.

(160) A jogellenes állami támogatások értékelésére alkalmazandó szabályok meghatározásáról szóló bizottsági közlemény ([56]) alapján a 659/1999/EK rendelet 1. cikke szerinti jogellenes állami támogatásokat a támogatás nyújtásának időpontjában hatályos szabályok alapján kell értékelni.

(161) A 2007. január 1-je után nyújtott támogatások vizsgálata a 2007 és 2013 közötti időszakra vonatkozó iránymutatások alapján történik.

(162) Az eljárás megindításáról szóló határozatban a Bizottság kétségeinek adott hangot azzal kapcsolatosan, hogy a tej minőségének ellenőrzésére irányuló vizsgálatokkal összefüggésben 2007. január 1-je óta nyújtott támogatások a belső piaccal összeegyeztethetőnek tekinthetők-e (az eljárás megindításáról szóló határozat (166) és (167) preambulumbekezdése).

(163) Az eljárás megindításáról szóló határozatban már kifejtettek szerint a Bizottság megállapítja, hogy a tej rendszeres ellenőrzéséhez nyújtott támogatások nem felelnek meg a 2007 és 2013 közötti időszakra vonatkozó iránymutatások (109) preambulumbekezdésében előírt, a 1857/2006/EK rendelet 16. cikke (1) bekezdésével együttesen értelmezendő feltételeknek. Ez utóbbi éppen azt írja elő kifejezetten, hogy az ilyen rendszeres ellenőrzések költségeinek visszatérítésére nyújtott támogatások a belső piaccal összeegyeztethetetlenek.

(164) Németország állításával ((53) preambulumbekezdés) szemben a Bizottság megállapítja, hogy az 1857/2006/EK rendelet 16. cikke (1) bekezdésének b) pontjában szereplő, „a tej minőségének rendszeres ellenőrzésével" kapcsolatos költségek a tej minőségének ellenőrzésére irányuló vizsgálatok végrehajtásával kapcsolatos szóban forgó költségeket is magukban foglalják. A 16. cikk (1) bekezdésének b) pontja elvileg tényleg előírja, hogy „a harmadik fél által vagy nevében az állatállomány genetikai minőségének vagy termelékenységének megállapítása érdekében elvégzett vizsgálatok költségeinek" visszatérítéséhez nyújtott támogatások összeegyeztethetők a belső piaccal.

(165) Az 1857/2006/EK rendelet 16. cikke (1) bekezdésének b) pontjában szereplő, a tej minőségének rendszeres ellenőrzésével kapcsolatos költségek támogatására vonatkozó kifejezetten tiltó értelmű kivételt azonban a Bizottság véleménye szerint szélesebb értelemben kell értelmezni, mivel a rendelkezésből egyértelműen kiderül, hogy a jogalkotó célja az, hogy az ilyen támogatást kizárja a belső piaccal összeegyeztethető támogatásokból.

([56]) HL C 119., 2002.5.22., 22. o.

(166) A tej minőségének ellenőrzése magának a tejnek a minőségére, azaz a tej mikrobiológiai tulajdonságaira vonatkozik. Ezek a tulajdonságok azonban nincsenek közvetlen összefüggésben az állatállomány genetikai minőségével vagy termelékenységével. A mikrobiológiai tulajdonságok körébe éppen a tej minőségének ellenőrzésére irányuló vizsgálatokkal megállapított tulajdonságok (például zsírtartalom vagy szomatikus sejtek száma) tartoznak.

(167) A 16. cikk (1) bekezdésének b) pontja szerinti kivétel célja lényegében az, hogy a tej minőségének rendszeres ellenőrzését teljes egészében kizárja a belső piaccal való összeegyeztethetőségből, mivel az azzal összefüggésben felmerülő költségek a vállalkozások szokásos működési költségeihez tartoznak. A működési költségek visszatérítéséhez nyújtott támogatások különösen nagy mértékben torzítják a belső piacot ([57]).

(168) Ezzel kapcsolatosan a Bizottság emlékeztet az EUMSZ 107. cikkének (1) bekezdésében a támogatások nyújtásával kapcsolatban megfogalmazott alapvető tilalomra. Az ezen alapvető tilalom alóli kivételeket a 107. cikk (2) és (3) bekezdése a rendeletek, iránymutatások stb. formájában megjelenő, az állami támogatások összeegyeztethetőségére vonatkozó előírásokkal együttes értelmezésben határozza meg. A 2007 és 2013 közötti időszakra vonatkozóan a tej rendszeres (egy bizonyos minőségtől független és nem a minőség javítására irányuló) ellenőrzésének támogatásával kapcsolatosan ilyen, a támogatás összeegyeztethetőségre vonatkozó rendelkezés nem volt. Németország ennek megfelelően – eltekintve az állami támogatások korábbi, 2000 és 2006 közötti időszakra vonatkozó keretszabály szerinti összeegyeztethetőségére való hivatkozástól – egyáltalán nem jelölt meg semmiféle, a vonatkozó időszakban hatályos rendelkezést az állami támogatások összeegyeztethetősége kapcsán. Ezzel szemben az 1857/2006/EK rendelet 16. cikke (1) bekezdésének b) pontja épp azt a jogalkotói szándékot tükrözi, hogy kifejezetten kizárja a belső piaccal való összeegyeztethetőséget. Már a 2000 és 2006 közötti időszakra vonatkozó keretszabály 13.3. pontja is utalt arra, hogy a termelési folyamatok alatti rendszeres ellenőrzések jelentősen megszaporodtak, ezáltal ezen ellenőrzések költségei a szokásos termelési költségek részévé váltak, és mivel a minőség-ellenőrzések költségei közvetlenül befolyásolják a termelési költségeket, az erre irányuló támogatások a verseny torzításának veszélyét hordozzák magukban. Ugyanazon előírás alapján harmadik fél, például az illetékes szabályozó hatóságok, illetve az általuk megbízott szervek által vagy azok megbízásából lefolytatott ellenőrzésekre ugyanakkor lehetett támogatást nyújtani. A 2007 és 2013 közötti időszakra vonatkozó iránymutatások alapján azonban a jogalkotó, tekintettel a verseny torzításának veszélyére, a tej minőségének rendszeres ellenőrzésére nyújtott támogatásokat a belső piaccal összeegyeztethetetlennek minősítette. Ezen egyértelmű jogalkotói szándék figyelembevételével közvetlenül az EUMSZ 107. cikke (3) bekezdésének c) pontja alapján nem mondható ki az összeegyeztethetőség.

(169) Az, hogy a Bizottság a szóban forgó, a tej minőségének ellenőrzésére irányuló vizsgálatokat a 2001 és 2006 közötti időszak tekintetében összeegyeztethetőnek találta a belső piaccal, Németország (60) preambulumbekezdésben megfogalmazott állításával ellentétben nem jelenti automatikusan azt, hogy ezek a támogatások az azt követő, a 2007 és 2013 közötti időszakban összeegyeztethetők voltak a belső piaccal. Az EUMSZ 108. cikkének (1) bekezdéséből tehát azt mondja ki, hogy a belső piac fokozatosan fejlődik, és hogy a Bizottság a belső piac működésének biztosítása érdekében a támogatásokra vonatkozó iránymutatások és más, az állami támogatásokra vonatkozó előírások (például a csoportmentességi rendeletek) továbbfejlesztésével figyelembe veszi ezt a fejlődést. Az állami támogatások összeegyeztethetőségére vonatkozó előírások, például az agrárágazatra vonatkozóan elfogadott iránymutatások időbeli korlátozottságának az is a lényege, hogy az állami támogatásokra vonatkozó következő iránymutatások, illetve csoportmentességi rendeletek tartalma nem feltétlenül egyezik meg a korábban hatályos szabályok tartalmával.

(170) A fentiek figyelembevételével a Bizottság azt a következtetést vonja le, hogy a 2007 és 2013 közötti időszakban a tej minőségének ellenőrzésre irányuló vizsgálatokkal kapcsolatosan nyújtott támogatások, amelyeket a BW 1 intézkedés esetében kizárólag a tejilletékből származó forrásokból, a BY 1 intézkedés esetében pedig a tejilletékből és az általános költségvetésből származó forrásokból finanszíroztak, összeegyeztethetetlenek a belső piaccal.

4. **KÖVETKEZTETÉS**

(171) A 659/1999/EK rendelet 15. cikkének (1) bekezdése szerint a Bizottság támogatás-visszatérítésre vonatkozó hatásköre tízéves jogvesztő határidőn belül érvényesíthető. A 659/1999/EK rendelet 15. cikkének (2) bekezdése alapján „a Bizottság jogellenes támogatással kapcsolatos intézkedései megszakítják a jogvesztő határidőt.”

([57]) E tekintetben lásd a 1857/2006/EK rendelet (17) preambulumbekezdését, amely szerint „a támogatásnak általános szabályként nem lehet kizárólag az a hatása, hogy folyamatosan vagy időről időre csökkenti a kedvezményezettet szokásosan terhelő működési költségeket”.

(172) Miután Németország benyújtotta az agrárágazat állami támogatásáról szóló 2010. évi éves beszámolót, a Bizottság 2011. november 28-i levelében további tájékoztatást kért Németországtól a támogatási programmal kapcsolatosan. Ezzel a bizottsági intézkedéssel a jogvesztő határidő megszakadt. Mivel a 2001. november 28. és 2006. december 31. közötti időszak tekintetében a Bizottság a pozitív határozattal már megállapította a szóban forgó, a tej minőségének ellenőrzésére irányuló vizsgálatok belső piaccal való összeegyeztethetőségét, és mivel 2006. december 31. és 2011. november 28. között kevesebb mint tíz év telt el, az e határozattal érintett időszak 2007. január 1-jével kezdődik.

(173) A Bizottság megállapítja, hogy Németország jogellenesen, az EUMSZ 107. és 108. cikkének megsértésével nyújtott támogatásokat, amelyek – amennyiben azokat 2007. január 1-jét követően nyújtották (lásd a (160) és (164) preambulumbekezdést) – összeegyeztethetetlenek a belső piaccal. Ezeket a támogatásokat Baden-Württemberg esetében a tejről és zsírról szóló törvénnyel összhangban kizárólag a tejilletékből származó forrásokból, Bajorország esetében pedig a tejilletékből és az általános költségvetésből származó forrásokból nyújtották,

ELFOGADTA EZT A HATÁROZATOT:

1. cikk

Az állami támogatások, amelyeket Németország a Baden-Württemberg és Bajorország tartományban elvégzett, a tej minőségének ellenőrzésére irányuló vizsgálatokkal kapcsolatosan az EUMSZ 108. cikke (3) bekezdésének megsértésével a fent említett tartományokban az érintett tejágazati vállalkozások számára nyújtott, a 2007. január 1-jével kezdődő időszakban összeegyeztethetetlenek a belső piaccal.

2. cikk

(1) Németország visszafizetteti a kedvezményezettekkel a belső piaccal összeegyeztethetetlen, az 1. cikkben említett támogatási program alapján nyújtott támogatásokat.

(2) A visszafizettetendő összeget a kedvezményezett rendelkezésére bocsátásának időpontjától a visszafizettetés tényleges időpontjáig tartó időszakra vonatkozóan kamat terheli.

(3) A kamatokat a 794/2004/EK rendelet V. fejezetének és a 794/2004/EK rendelet módosításáról szóló 271/2008/EK bizottsági rendeletnek ([58]) megfelelően a kamatos kamattal kell kiszámítani.

(4) E határozat meghozatalának napjától Németország leállítja az 1. cikkben említett támogatás valamennyi fennmaradó kifizetését.

3. cikk

(1) Az 1. cikkben említett támogatási program alapján nyújtott támogatásokat haladéktalanul és ténylegesen vissza kell fizettetni.

(2) Németország gondoskodik e határozatnak a határozatról szóló értesítéstől számított négy hónapon belüli végrehajtásáról.

4. cikk

(1) Németország az e határozatról szóló értesítést követő két hónapon belül a Bizottság rendelkezésére bocsátja a következő információkat:

a) az 1. cikkben említett támogatási program alapján támogatásban részesült kedvezményezettek, valamint a támogatási program alapján kapott teljes összeg kedvezményezettenkénti felsorolása;

([58]) A Bizottság 2008. január 30-i 271/2008/EK rendelete az EK-Szerződés 93. cikkének alkalmazására vonatkozó részletes szabályok megállapításáról szóló 659/1999/EK tanácsi rendelet végrehajtásáról szóló 794/2004/EK rendelet módosításáról (HL L 82., 2008.3.25., 1. o.).

b) a kedvezményezettekkel visszafizettetendő teljes összeg (tőke és kamatok);

c) az e határozat végrehajtása érdekében már megtett és tervezett intézkedések részletes leírása;

d) az azt igazoló dokumentumok, hogy a kedvezményezettet felszólították a támogatás visszafizetésére.

(2) Németország mindaddig tájékoztatja a Bizottságot az e határozat végrehajtása érdekében tett intézkedésekről, amíg az 1. cikkben említett támogatási program alapján nyújtott támogatások visszafizetése le nem zárul. A Bizottság kérésére Németország haladéktalanul információkat szolgáltat a határozat betartása céljából már megtett, illetve tervezett intézkedésekről. Németország ezenkívül részletes tájékoztatást nyújt a kedvezményezettek által már visszafizetett támogatási összegekről és kamatokról.

5. cikk

Ennek a határozatnak a Német Szövetségi Köztársaság a címzettje. A Bizottság felszólítja Németországot, hogy e határozat egy példányát haladéktalanul juttassa el a kedvezményezettekhez.

Kelt Brüsszelben, 2015. szeptember 18-án.

a Bizottság részéről

Phil HOGAN

a Bizottság tagja